

Nr 39.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar, m. m.; given Stockholms slott den 25 januari 1952.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll samt med hänvisning till nedannämnda härvid fogade författningsförslag vill Kungl. Maj:t härmed

dels föreslå riksdagen att antaga förslagen till

1) lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar; och

2) lag om ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och länsvägnämnder;

dels anhålla om riksdagens yttrande över förslaget till

3) kungörelse om ändring i stadgan den 30 juni 1943 (nr 437) angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadgan);

dels ock föreslå riksdagen att antaga förslaget till

4) lag om ändrad lydelse av 10 kap. 67 § vattenlagen.

GUSTAF ADOLF.

Hj. R. Nilson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att giltighetstiden för beslut om fastställelse å arbetsplan förlänges från tre till fem år. Vidare föreslås, att länsstyrelserna befrias från vissa ärenden rörande tillstånd till ledningsarbete i väg. I stället skall väghållaren äga besluta i dessa ärenden. Om för väghållningen hinderlig anordning invid väg behöver bortskaffas, skall vägsynenämnden kunna be-

sluta, att väghållaren må vidtaga erforderliga åtgärder. Uppgiften att uttaga medlemmar i arbetslag för vinterväghållning på landet överflyttas från länsstyrelsen till kommunalnämnd. Viss ändring föreslås i reglerna för utseende av vägsynenämnd.

Rätten för vägnämnds- eller länsvägnämndsledamot till dagarvode skall enligt propositionen gälla även för annan förrättningsdag än sammanträdesdag.

Flerårsplaner föreslås skola upprättas icke blott, såsom nu, för vägar utan även för broar och vägbeläggningar. Flerårsplan skall avse fem år och förnyas vart tredje år. Länsstyrelsen skall upprätta samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställa samtliga flerårsplaner, sålunda även huvudvägsplaner, vilka enligt gällande bestämmelser upprättas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt fastställas av Kungl. Maj:t.

Förslag

till

Lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431)
om allmänna vägar.

Härigenom förordnas, att 14, 15, 32, 36, 40—44, 55, 61, 63 och 67 §§ lagen den 30 juni 1943 om allmänna vägar skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse.)

14 §.

Fråga om — — — Konungens prövning.

Ordnings- och säkerhetsfrågor, så ock vissa särskilt angivna frågor prövas enligt vad nedan sägs av länsstyrelsen eller av vägsynenämnd.

15 §.

Innan väg — — — eller servitutsrättshavare.

Beslut om fastställelse av arbetsplan vare förfallet, där ej inom *tre* år från utgången av det år, under vilket beslutet vann laga kraft, vägens sträckning blivit genom renstakning eller eljest tydligt utmärkt å marken och vägarbetet påbörjats. Om synnerliga skäl därtill äro, äger Konungen föreskriva förlängning av giltighetstiden, varje gång högst tre år.

32 §.

Å väg må ej utan länsstyrelsens tillstånd *förekomma upplag, grind eller annan anordning*, som bereder olägenhet för samfärdseln eller väghållningen.

Utan hinder av vad nu sagts må ämnen, som erfordras för underhåll av

(Föreslagen lydelse.)

14 §.

Fråga om — — — Konungens prövning.

Ordnings- och säkerhetsfrågor, så ock vissa särskilt angivna frågor prövas enligt vad nedan sägs av länsstyrelsen, *väghållare*, vägsynenämnd eller kommunalnämnd.

15 §.

Innan väg — — — eller servitutsrättshavare.

Beslut om fastställelse av arbetsplan vare förfallet, där ej inom *fem* år från utgången av det år, under vilket beslutet vann laga kraft, vägens sträckning blivit genom renstakning eller eljest tydligt utmärkt å marken och vägarbetet påbörjats. Om synnerliga skäl därtill äro, äger Konungen föreskriva förlängning av giltighetstiden, varje gång högst tre år.

32 §.

Å väg må ej utan länsstyrelsens tillstånd *vidtagas åtgärd*, som bereder olägenhet för samfärdseln eller väghållningen, *eller förekomma grind, upplag eller annan anordning*, som medför sådan olägenhet.

(Gällande lydelse.)

väg, därå uppläggas. Å vägbana må dock sådant upplag förekomma allenast under pågående arbete med vägens underhåll. Upplag skall så anordnas, att därigenom, såvitt möjligt, olägenhet ej vållas samfärdseln och vägens avvattning ej försvåras.

Tillstånd till — — — av grinden.

Vad i — — — riksförsvarets behov.

36 §.

Är för vinnande av fri sikt, för vägs upptorkande eller för hindrande av snösamling å väg erforderligt, att träd eller buske borthugges eller att träd kvistas, eller påkallas eljest i trafik-säkerhetens intresse sådan åtgärd, äger vägsynenämnden, därest överenskommelse med fastighetens ägare icke kan träffas, besluta, att erforderliga åtgärder må, på sätt i beslutet närmare angives, vidtagas av väghållaren på dennes egen bekostnad.

Uppkommer i anledning av beslut, varom nu är sagt, avsevärd skada, skall väghållaren gälda ersättning med belopp, som bestämmes av vägsynenämnden.

(Föreslagen lydelse.)

Tillstånd till — — — av grinden.

Utan hinder av vad i första stycket sagts må å väg grävning eller liknande åtgärd företagas och upplag eller annan anordning förekomma, då så erfordras för arbete, som utföres av väghållaren, eller som avses i 40 §. Är i sådant fall erforderligt, att vägen avstänges eller annan väsentlig trafikinskränkning påbjudes, har väghållaren att hos vederbörande myndighet utverka beslut härom.

Vad i — — — riksförsvarets behov.

36 §.

Är för vinnande av fri sikt, för vägs upptorkande eller för hindrande av snösamling å väg erforderligt, att träd eller buske borthugges eller att träd kvistas, eller påkallas eljest i trafik-säkerhetens intresse sådan åtgärd, äger vägsynenämnden, därest överenskommelse med fastighetens ägare icke kan träffas, besluta, att erforderliga åtgärder må, på sätt i beslutet närmare angives, vidtagas av väghållaren på dennes egen bekostnad. Uppkommer i anledning av beslutet avsevärd skada, skall väghållaren gälda ersättning med belopp, som bestämmes av vägsynenämnden.

Föreligger behov att bortskaffa för underhåll av väg hinderlig anordning invid vägen, och kan ej överenskommelse träffas med anordningens

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

ägare, skall vad nyss sagts äga motsvarande tillämpning. Skada skall dock ersättas, även om den ej är avsevärd.

40 §.

Om framdragande av elektriska ledningar å eller utmed väg är särskilt stadgat.

40 §.

Ej må någon inom område för väg framdraga elektrisk ledning, ledning för vatten eller annan därmed jämförlig ledning utan väghållarens medgivande. Väghållaren skall pröva, huruvida arbetet må utföras, därest ej dylik prövning lagligen skall ske i annan ordning, samt meddela de föreskrifter beträffande arbetets bedrivande och rätten till upplag eller annan anordning, vilka utöver vad där om kan vara särskilt bestämt erfordras med hänsyn till samfärdseln och väghållningen. Vad nu stadgats gäller även arbete å redan framdragen ledning.

41 §.

Därest länsstyrelsen prövar det erforderligt, skall å länets landsbygd finnas ett eller flera arbetslag med uppgift att vid svåra snöfall biträda med vinterväghållningen, då det av vägförvaltningen prövas oundgängligt för att hålla väg öppen för samfärdseln. Varje arbetslag tilldelas viss vägsträcka.

41 §.

Därest länsstyrelsen prövar det erforderligt, skall å länets landsbygd finnas ett eller flera arbetslag med uppgift att vid svåra snöfall biträda med vinterväghållningen, då det av vägförvaltningen prövas oundgängligt för att hålla väg öppen för samfärdseln.

Länsstyrelsen tilldelar varje arbetslag viss vägsträcka och fastställer antalet medlemmar i arbetslaget. Ligger sådan vägsträcka inom två eller flera kommuner, bestämmer länsstyrelsen det antal personer, som inom varje kommun skall uttagas till arbetslaget.

För varje arbetslag skall finnas en

(Gällande lydelse.)

42 §.

Arbetslag bildas genom att länsstyrelsen utser erforderligt antal personer, vilka ha hemvist eller stadigvarande arbete på lämpligt belägna fastigheter, som länsstyrelsen bestämmer.

Den, som — — — i arbetslag.

Vad nu sagts gäller dock ej

a) den som av ämbete eller allmän tjänst är hindrad att tjänstgöra i arbetslag;

b) den som i yrke eller anställning skulle lida synnerligt förfång, om han utkallas till tjänstgöring i arbetslag;

c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av länsstyrelsen.

För den — — — upphör tjänstgöringsskyldigheten.

43 §.

Ägare eller brukare av fastighet eller den, som är satt att företräda ägaren eller brukaren, skall på anmodan av länsstyrelsen eller den länsstyrelsen förordnar föreslå, vem eller vilka som böra uttagas för fastigheten. I första hand böra föreslås personer, vilka förklarat sig villiga att tjänstgöra i arbetslaget.

Länsstyrelsen uttager i första hand dem, som åtagit sig tjänstgöringsskyldighet och som prövas därtill lämpliga.

(Föreslagen lydelse.)

fogde jämte en ersättare, att vid förfall för fogden tjänstgöra i dennes ställe.

42 §.

Till medlemmar i arbetslag utser kommunalnämnden fastställt antal personer, vilka hava hemvist eller stadigvarande arbete på lämpligt belägna fastigheter, som kommunalnämnden bestämmer.

Den, som — — — i arbetslag.

Vad nu sagts gäller dock ej

a) den som av ämbete eller allmän tjänst är hindrad att tjänstgöra i arbetslag;

b) den som i yrke eller anställning skulle lida synnerligt förfång, om han utkallas till tjänstgöring i arbetslag;

c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av kommunalnämnden.

För den — — — upphör tjänstgöringsskyldigheten.

43 §.

Ägare eller brukare av fastighet eller den, som är satt att företräda ägaren eller brukaren, skall på anmodan av kommunalnämnden eller den kommunalnämnden förordnar föreslå, vem eller vilka som böra uttagas för fastigheten. I första hand böra föreslås personer, vilka förklarat sig villiga att tjänstgöra i arbetslaget.

Kommunalnämnden uttager i första hand dem, som åtagit sig tjänstgöringsskyldighet och som prövas därtill lämpliga.

Varje till arbetslag uttagen person skall av kommunalnämnden genom rekommenderat brev underrättas om uttagningen. Meddelande om uttagning.

(Gällande lydelse.)

44 §.

Länsstyrelsen förordnar tills vidare för fem år i sänder fogde för arbetslaget.

Fogde som tjänstgjort fem år är ej skyldig att mottaga nytt förordnande.

Fogden vare pliktig

att på anmaning av vägförvaltningen kalla arbetslagets medlemmar till tjänstgöring,

att under vägförvaltningens överinseende övervaka och leda fullgörandet av de arbetsuppgifter, arbetslaget fått sig förelagda, samt

att tillse att erforderliga åtgärder vidtagas för utseende av ersättare till den, som avgått ur arbetslaget.

Instruktion för — — — av länsstyrelsen.

55 §.

Ordförande och en ledamot i vägsynenämnden jämte suppleant för envar av dem förordnas av länsstyrelsen för fyra år, räknat från utgången av det år, då förordnandet meddelades. En ledamot jämte suppleant för honom utses för samma tid, inom vägnämndsområde av vägnämnden samt i stad eller stadsliknande samhälle av den myndighet, som utövar dess beslutanderätt. De två ledamöterna och suppleanterna för dem skola vara mantalsskrivna och boende inom vägsynenämndens område.

(Föreslagen lydelse.)

gen skall samtidigt tillställas vägförvaltningen, fogden för arbetslaget och ersättaren för denne.

44 §.

Länsstyrelsen förordnar tills vidare för fem år i sänder fogde för arbetslaget och ersättare för denne. *Beslut härom skall delgivas vederbörande kommunalnämnd.*

Har fogde eller ersättare tjänstgjort fem år, är han ej skyldig att mottaga nytt förordnande.

Fogden vare pliktig

att på anmaning av vägförvaltningen kalla arbetslagets medlemmar till tjänstgöring,

att under vägförvaltningens överinseende övervaka och leda fullgörandet av de arbetsuppgifter, arbetslaget fått sig förelagda,

att hos kommunalnämnden föreslå efterträdare till den som avgått ur arbetslaget, samt

att, då han är hindrad tjänstgöra, skyndsamt underrätta sin ersättare därom.

Instruktion för — — — av länsstyrelsen.

55 §.

Ordförande och en ledamot i vägsynenämnden jämte suppleant för envar av dem förordnas av länsstyrelsen. En ledamot jämte suppleant för honom väljes, inom vägnämndsområde av vägnämnden samt i stad eller stadsliknande samhälle av den myndighet, som utövar dess beslutanderätt. De två ledamöterna och suppleanterna för dem skola vara mantalsskrivna och boende inom vägsynenämndens område.

Kungl. Maj:ts proposition nr 39.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

Ordförande, ledamöter och suppleanter i vägsynernämnd utses under januari eller februari månad året näst efter det, varunder val av ledamöter i vägnämnd ägt rum, för en tid av fyra år, räknat från och med den 1 mars det år, förordnandet eller valet skedde.

Avgår ordförande — — — den avgångne.

Avgår ordförande — — — den avgångne.

61 §.

Bryter någon — — — föreskrift däri;
eller underlåter — — — 39 § tredje stycket;
eller eftersätter — — — honom åligger;
eller underlåter — — — sitt ställe,

straffes med — — — trehundra kronor.

63 §.

Uppföres byggnad i strid mot förbud, som meddelats i eller med stöd av 33 eller 34 §, äger överexekutor meddela handräckning till rättelse i vad sålunda olagligen skett. Beträffande sådan handräckning gälla enahanda bestämmelser, som äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fall.

Varder förbud — — — om rättelse.

67 §.

Den som ej åtnöjes med vägsynernämndens beslut i fråga, som omförmäles i denna lag, äger att över be-

61 §.

Bryter någon — — — föreskrift däri;
eller underlåter — — — 39 § tredje stycket;
eller eftersätter — — — honom åligger;
eller underlåter — — — sitt ställe;
eller förvägrar arbetsgivare eller arbetsledare anställd nödig ledighet för tjänstgöring i arbetslag, oaktat ledigheten kunnat utan synnerlig olägenhet medgivas,

straffes med — — — trehundra kronor.

63 §.

Uppföres byggnad eller utföres ledningsarbete i strid mot förbud eller annan föreskrift, som meddelats i eller med stöd av 33, 34 eller 40 §, äger överexekutor meddela handräckning till rättelse i vad sålunda olagligen skett. Beträffande sådan handräckning gälla enahanda bestämmelser, som äro stadgade för det i 191 § utsökningslagen avsedda fall.

Varder förbud — — — om rättelse.

67 §.

Den som ej åtnöjes med vägsynernämndens eller kommunalnämndens beslut i fråga, som omförmäles i denna

*(Gällande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

slutet anför besvär hos länsstyrelsen senast å femtonde dagen från det han erhöi del av beslutet.

lag, äger att öfver beslutet anför besvär hos länsstyrelsen. Besvärerna skola vara inkomna, beträffande beslut av vägsynenämnden senast å femtonde dagen och i fråga om beslut av kommunalnämnden inom en månad från det klaganden erhöi del av beslutet.

Övergångsbestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1953.

Av länsstyrelse jämlikt äldre lag meddelat beslut i fråga om arbetslag skall gälla utan hinder av denna lags ikraftträdande. Länsstyrelse skall i god tid före den 1 januari 1953 tillställa vederbörande kommunalnämnd erforderliga uppgifter om förefintliga arbetslag.

Förordnande eller val av ordförande, ledamot eller suppleant i vägsynenämnd för tiden till och med den 31 december 1955 skall fortfarande gälla till och med den 29 februari 1956. För tiden därefter skall förordnande eller val ske enligt den nya lagen.

Förslag

till

Lag angående ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och länsvägnämnder.

Härigenom förordnas, att 19 § lagen den 30 juni 1943 om vägnämnder och länsvägnämnder skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse.)**(Föreslagen lydelse.)*

19 §.

19 §.

För sitt arbete åtnjuter envar av vägnämndens ledamöter gottgörelse

För sitt arbete åtnjuter envar av vägnämndens ledamöter gottgörelse

(Gällande lydelse.)

av statsmedel med aderton kronor för sammanträdesdag. Ordföranden åtnjuter härutöver ett årligt arvode av tvåhundra kronor. Ordföranden är tillika berättigad till ersättning av statsmedel för renskrivning, porton och andra för uppdragets fullgörande nödiga omkostnader för vägnämnden. Ersättning må ej utgå för arvode till biträde, som må hava av ordföranden anlåtats vid protokollsföring.

Ordföranden och — — — beräknas traktamentsersättning.

Räkning å — — — av ordföranden.

(Föreslagen lydelse.)

av statsmedel med aderton kronor för sammanträdesdag eller annan förrättningsdag. Ordföranden åtnjuter härutöver ett årligt arvode av tvåhundra kronor. Ordföranden är tillika berättigad till ersättning av statsmedel för renskrivning, porton och andra för uppdragets fullgörande nödiga omkostnader för vägnämnden. Ersättning må ej utgå för arvode till biträde, som må hava av ordföranden anlåtats vid protokollsföring.

Ordföranden och — — — beräknas traktamentsersättning.

Räkning å — — — av ordföranden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1952.

Förslag

till

**Kungörelse om ändring i stadgan den 30 juni 1943 (nr 437)
angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadgan).**

Häriigenom förordnas, att 5, 8, 10—14 och 20 §§ stadgan den 30 juni 1943 angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadgan)¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse.)

5 §.

Finner länsstyrelsen, att vägen icke är av den betydelse, att den må byggas såsom allmän, eller att företaget, vid jämförelse med andra ifrågasatta arbeten, icke är av den angelägenhetsgrad, att medel till detsamma kunna påräknas under de närmaste åren, skall ansökningen avslås,

(Föreslagen lydelse.)

5 §.

Finner länsstyrelsen, att vägen icke är av den betydelse, att den må byggas såsom allmän, eller att företaget, vid jämförelse med andra ifrågasatta arbeten, icke är av den angelägenhetsgrad, att medel till detsamma kunna påräknas under de närmaste åren, skall ansökningen avslås,

¹ Senaste lydelse av 20 § se SFS 1947: 332.

(Gällande lydelse.)

där ej annat föränledes av vad i andra stycket sägs. Eljest skall frågan, om företaget bör komma till stånd, prövas vid uppgörande av flerårsplan för arbeten av det slag, vartill företaget hör, eller vid upprättande av sådant förslag, som i 14 § avses. För sådant fall skall länsstyrelsen, där fråga är om annan väg än huvudväg, pröva, huruvida företaget är av den angelägenhetsgrad, att arbetsplan beträffande detsamma bör omedelbart upprättas. Avser ansökningen huvudväg, hänskjutes frågan om *företagets upptagande i flerårsplan och om upprättande av arbetsplan till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.*

Där synnerliga — — — närmaste åren.

8 §.

För att tjäna till ledning vid fördelningen av de medel, som beviljas för olika vägbyggnadsändamål, skola för varje län i mån av behov upprättas och fastställas

a) *en femårsplan för nyanläggning av samt omlägnings- och förbättringsarbeten på huvudvägar;*

b) *en fyraårsplan för omlägnings- och förbättringsarbeten på bygdevägar och ödebygdevägar;*

c) *en fyraårsplan för nyanläggning av bygdevägar; samt*

d) *en fyraårsplan för nyanläggning av ödebygdevägar.*

Fyraårsplanerna skola förnyas vartannat år.

(Föreslagen lydelse.)

där ej annat föränledes av vad i andra stycket sägs. Eljest skall frågan, om företaget bör komma till stånd, prövas vid uppgörande av flerårsplan för arbeten av det slag, vartill företaget hör, eller vid upprättande av sådant förslag, som i 14 § avses. För sådant fall skall länsstyrelsen, där fråga är om annan väg än huvudväg, pröva, huruvida företaget är av den angelägenhetsgrad, att arbetsplan beträffande detsamma bör omedelbart upprättas. Avser ansökningen huvudväg, hänskjutes frågan om upprättande av arbetsplan till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Där synnerliga — — — närmaste åren.

8 §.

För att tjäna till ledning vid fördelningen av de medel, som beviljas för olika vägbyggnadsändamål, skola för varje län i mån av behov upprättas och fastställas *flerårsplaner för*

a) *byggande av huvudvägar;*

b) *ombyggnad av bygdevägar och ödebygdevägar;*

c) *nyanläggning av bygdevägar;*

d) *nyanläggning av ödebygdevägar;*

e) *byggande av broar; samt*

f) *vägbeläggningar.*

Flerårsplan skall avse fem år och förnyas vart tredje år. Påkallas av särskilda förhållanden annan tid för förnyandet, beslutar Konungen här om.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

10 §.

Femårsplan för huvudvägar utarbetas särskilt för varje län av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Över planen skola yttranden inhämtas från vägnämnderna, länsvägnämnden och länsstyrelsen. Sedan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen därefter vidtagit de jämkningar i förslaget, som må påkallas av yttrandena, överlämnas detta jämte yttrandena till Konungen för prövning och fastställelse.

11 §.

Fyraårsplan upprättas av länsstyrelsen. Före upprättandet införskaffas från vägnämnderna uppgifter om de vägföretag, som anses böra utföras under den tid planen avser. Över planen skola vägnämndernas och länsvägnämndens yttranden inhämtas. Sedan länsstyrelsen vidtagit de jämkningar i planen, som påkallas av yttrandena, insändes denna jämte yttrandena till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för prövning.

Finner styrelsen planen böra godtagas, skall densamma av styrelsen fastställas. Anses åter jämkningar i planen erforderliga, hänskjutes frågan till Konungens prövning.

12 §.

Fastställd flerårsplan — — — i länskungörelserna.

13 §.

Fastställd flerårsplan — — — vägarbetenas bedrivande.

Påkallas på grund av förändrade förhållanden eller eljest ändring i ordningen för företagens utförande

10 §.

Flerårsplan upprättas av länsstyrelsen. Före upprättandet införskaffas från vägnämnderna uppgifter om de företag, som anses böra utföras under den tid planen avser. Över planen skola vägnämndernas och länsvägnämndens yttranden inhämtas. Sedan länsstyrelsen vidtagit de jämkningar i planen, som påkallas av yttrandena, insändes denna jämte yttrandena till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för prövning.

Finner styrelsen planen böra godtagas, skall densamma av styrelsen fastställas. Anses åter jämkningar i planen erforderliga, hänskjutes frågan till Konungens prövning.

11 §.

Fastställd flerårsplan — — — i länskungörelserna.

12 §.

Fastställd flerårsplan — — — vägarbetenas bedrivande.

Påkallas på grund av förändrade förhållanden eller eljest ändring i ordningen för företagens utförande

(Gällande lydelse.)

eller eljest mera väsentlig avvikelse från flerårsplan, äger väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, efter länsvägnämndens och länsstyrelsens hörande, förordna härom, såvitt avser plan som fastställts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. I händelse av meningsskiljaktighet mellan länsstyrelse och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall frågan hänskjutas till Konungens prövning. Är fråga om avvikelse från flerårsplan, som fastställts av Konungen, beslutar Konungen härom.

Av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat beslut om avvikelse från flerårsplan skall genom styrelsens försorg delgivas länsstyrelsen, länsvägnämnden och vederbörande vägnämnder, varjämte meddelande om beslutet skall intagas i länskungörelserna.

14 §.

Med ledning av förslag, som uppgjorts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter länsvägnämndernas och länsstyrelsernas hörande, bestämmer Konungen eller, där Konungen så förordnar, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen de i flerårsplan ej upptagna bro- och beläggningsarbeten, som skola utföras med beviljade anslag.

20 §.

Länsstyrelsen bestämmer — — — vägnämndens ordförande.

Myndighet vars — — — motsvarande tillämpning.

(Föreslagen lydelse.)

eller eljest mera väsentlig avvikelse från flerårsplan, äger väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, efter länsvägnämndens och länsstyrelsens hörande, förordna härom, I händelse av meningsskiljaktighet mellan länsstyrelse och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall frågan hänskjutas till Konungens prövning.

13 §.

Beslut enligt 12 § andra stycket om avvikelse från flerårsplan skall genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg delgivas länsstyrelsen, länsvägnämnden och vederbörande vägnämnder, varjämte meddelande om beslutet skall intagas i länskungörelserna.

14 §.

Med ledning av förslag, som uppgjorts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter länsvägnämndernas och länsstyrelsernas hörande, bestämmer Konungen eller, där Konungen så förordnar, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen de i flerårsplan ej upptagna företag, som skola utföras med beviljade anslag.

20 §.

Länsstyrelsen bestämmer — — — vägnämndens ordförande.

Myndighet vars — — — motsvarande tillämpning.

Kun företaget antagas bliva av betydelse för närliggande stads eller an-

nat samhälles kommunikationsförhållanden, skall även staden eller samhället underrättas om arbetsplanen.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1953.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse av 10 kap. 67 § vattenlagen.

Härigenom förordnas, att 10 kap. 67 § vattenlagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

10 KAP.

67 §.

Sedan erforderliga — — — angående företaget.

Utlåtandet skall — — — dylik avgift.

Skola två — — — därom gjord.

Innehåller utlåtandet föreskrift om anordnande eller ändrande av vattenavlopp genom allmän väg, skall, där arbetets utförande åligger annan än vägens ägare, tillika meddelas bestämmelse, att, innan sådant arbete påbörjas, *vederbörande vägingenjör skall underrättas om tiden därför.* Vad nu sagts om anordnande eller ändrande av vattenavlopp genom allmän väg skall äga motsvarande tillämpning i fråga om åtgärd till skydd för sådan väg.

Sedan erforderliga — — — angående företaget.

Utlåtandet skall — — — dylik avgift.

Skola två — — — därom gjord.

Innehåller utlåtandet föreskrift om anordnande eller ändrande av vattenavlopp genom allmän väg, skall, där arbetets utförande åligger annan än vägens ägare, tillika meddelas bestämmelse, att, innan sådant arbete påbörjas, *medgivande, som avses i 40 § lagen om allmänna vägar, skall inhämtas.* Vad nu sagts om anordnande eller ändrande av vattenavlopp genom allmän väg skall äga motsvarande tillämpning i fråga om åtgärd till skydd för sådan väg.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1953.

¹ Senaste lydelse av fjärde stycket se SFS 1939: 146.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, finans- och civildepartementen anmäler chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Nilsson, frågor om vissa ändringar i lagstiftningen om allmänna vägar samt anför därvid följande.

Jämlikt bemyndigande den 14 februari 1947 tillkallade jag samma dag särskilda sakkunniga att inom kommunikationsdepartementet biträda med utredning rörande möjligheterna av en decentraliserad handläggning av vissa ärenden inom väg- och vattenbyggnadsverket.¹ De sakkunniga — vilka antagit benämningen *1947 års utredning rörande decentralisering inom väg- och vattenbyggnadsverket* — ha den 6 mars 1950 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1950: 17). Betänkandet innehåller bl. a. förslag om ändring i vissa delar av lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar (i fortsättningen benämnd väglagen) och av stadgan samma dag (nr 437) angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadgan) samt om ändrad lydelse av 10 kap. 67 § vattenlagen. Yttranden ha inhämtats över betänkandet jämte därvid fogade författningsförslag.

Riksdagen har i skrivelse den 25 juni 1948, nr 348, anhållit om ändring av 55 § väglagen. Vidare har riksdagen i skrivelse den 2 juli samma år, nr 425, hemställt om ändring av 11 § vägstadgan.

Dessutom ha inkommit framställningar den 6 februari 1945 från länsstyrelsen i Örebro län om ändring av 19 § lagen den 30 juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och länsvägnämnder (i det följande benämnd vägnämndslagen) samt den 15 april 1946 från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om viss ändring i väglagen.

Jag anhåller nu att till behandling få upptaga dessa frågor m. m.

Inledning.

När frågan om förstatligande av den allmänna väghållningen på landet behandlades år 1942, framhölls bl. a., att den av vägtrafikens snabba utveck-

¹ De sakkunniga voro ledamoten av riksdagens andra kammare folkskolläraren B. I. Jansson jämte förbundssekreteraren i svenska vägarbetareförbundet E. Grahn, byråchefen G. V. Hall, numera generaldirektören K.-G. M. Hjort, vägdirektören A. T. W. A. Mannerfelt samt dåvarande ledamoten av riksdagens andra kammare V. J. Mattsson med numera t. f. byråchefen A. Tänneryd som sekreterare.

ling framtvängade högre standarden i fråga om vägbyggnad och vägunderhåll ställt ökade krav på administrativ, teknisk och ekonomisk kunnsighet hos väghållningsorganen. Därjämte hade de uppkomna administrativa, tekniska och ekonomiska problemen av mera allmängiltig art medfört ökat behov av enhetlighet i väghållningen. Till följd av utvecklingen hade vägarna vidare upphört att vara av huvudsakligen lokalt intresse. Väghållningen hade i stället alltmera blivit en hela landets gemensamma angelägenhet.

Den vid förstatligandet genomförda organisationen innebar — såsom 1947 års sakkunniga anmärkt — en viss centralisering till vägförvaltningen i länet och även till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Hur långt denna centralisering till vinnande av erforderlig enhetlighet skulle drivas, måste bedömas med hänsyn till väntade förhållanden såväl under en övergångstid som där-efter. Vissa skäl talade för att centraliseringen i ett förstatligt vägvesende till en början borde drivas längre än som måhända bleve erforderligt, då den nya organisationen verkat en tid. Vid förstatligandet skulle nämligen uppbyggas en till stor del helt ny förvaltningsapparat, vilken skulle handha omfattande uppgifter av skilda slag.

Den nya vägorganisationens arbetsuppgifter kunde förutses till en början bli i viss mån främmande för många befattningshavare inom organisationen, vilka icke arbetat i statsförvaltningen, och som därför saknade närmare kännedom om betingelserna för statlig verksamhet. Det ansågs på grund härav nödvändigt, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen finge ett jämförelsevis starkt grepp över förvaltningen för att redan från början kunna leda denna in på riktiga banor. Ävenså bedömdes det ur styrelsens synpunkt vara en fördel, att styrelsen genom en sådan ordning bleve i tillfälle att ingående sätta sig in i de många frågor, som kunde förväntas uppkomma.

I enlighet med vad nu anförts genomfördes i 1943 års lagstiftning om allmänna vägar en stark centralisering. Denna lärer ock ha haft sitt berättigande under en övergångstid.

Sedan den nya organisationen hunnit verka under några år, har emellertid på olika håll — bl. a. från riksdagens sida (jfr riksd. skr. nr 368/1946) — gjorts gällande, att de lokala myndigheterna borde tilltros att i större utsträckning under eget ansvar driva verksamheten inom sitt område. Likaså har anförts, att hela vägadministrationen till följd av den centraliserade förvaltningen arbetade tungt, och att personalens tid i alltför stor utsträckning toges i anspråk för skriftväxling till men för de huvudsakliga uppgifterna. En decentralisering av förvaltningen vore därför ofrånkomlig, om man ville vinna en effektiv ledning och kontroll av väghållningen.

I direktiven för 1947 års sakkunniga framhölls, att mycket omfattande arbetsuppgifter på väg- och vattenbyggnadsväsendets område föreläge, och att en kraftig ökning av dessa uppgifter vore att emotse, så snart dåvarande krisförhållanden upphörde. I anslutning härtill påpekades angelägenheten av en prövning snarast möjligt av förhållandet mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsens och de lokala organens arbetsuppgifter.

De sakkunniga ha om sin inställning till detta spörsmål anfört bl. a. följande.

För att väg- och vattenbyggnadsverket skall kunna arbeta effektivt är det av betydelse att de olika instansernas befogenheter äro lämpligt avvägda. Beslutanderätten i ett ärende bör icke förläggas till högre instans än ärendets vikt kräver. Tilldelas lägre instanser större handlingsfrihet, skapas möjlighet till snabbare avgöranden varjämte skriftväxlingen begränsas och dubbelarbete undviks. Erhålla de lägre instanserna större befogenheter och ökat ansvar torde man i allmänhet även kunna påräkna ökat intresse och större initiativkraft hos dem.

Å andra sidan får decentraliseringen icke föras så långt, att det sammanlagda arbetet blir större än vid central handläggning utan att motsvarande fördelar vinnas. Vissa ärenden äro vidare av den grundläggande och principbildande karaktär att de kräva en central handläggning hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Till ärenden, vilka böra handläggas hos styrelsen, höra också sådana mera omfattande specialuppgifter som t. ex. granskning eller upprättande av sådana arbetsritningar till broar, som icke följa standardritningar, upprättande av arbetsritningar till flygplatser, slutlig granskning av kostnader för städernas arbeten m. m.

Behovet av enhetlighet har anförts som ett skäl för att vissa andra arbeten böra handläggas centralt hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. I den mån den centrala myndigheten kan leda och följa verksamheten genom att utfärda normer och förrätta inspektioner, torde det emellertid vara möjligt att utan åsidosättande i nämnvärd grad av enhetligheten decentralisera dylika ärenden till de lokala myndigheterna. Därvid måste dock förutsättas, att dessa samråda med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i tveksamma fall.

De sakkunniga ha vidare yttrat, att de senare årens krisförhållanden visserligen medfört en betydande inskränkning av väg- och vattenbyggnadsverkets verksamhet, men att de sakkunniga utgått ifrån att dessa förhållanden vore av övergående art och vid behandlingen av decentraliseringsspörsmålet i görlig mån bortsett från de särskilda omständigheter, vilka sammanhängde med inskränkningen. Spörsmålen hade sålunda behandlats med tanke på de förhållanden, som kunde beräknas råda vid normal omfattning av verksamheten.

I fråga om fördelningen av arbetsuppgifterna inom väg- och vattenbyggnadsverket ha de sakkunniga framlagt vissa förslag i decentraliserande riktning. Dessa förslag torde komma att beaktas vid beredningen av föreslagen ny instruktion för verket.

De sakkunniga ha även behandlat decentraliseringsspörsmål, som beröra jämväl andra organ än väg- och vattenbyggnadsverket. Sålunda ha de undersökt möjligheterna för viss decentralisering från Kungl. Maj:t till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt från denna till länsstyrelsen. Därjämte har övervägts, huruvida prövningen av vissa ärenden, som nu handläggas av länsstyrelsen, lämpligen skulle kunna överflyttas till kommunala myndigheter resp. vägförvaltningen.

Härvid ha de sakkunniga anfört, att den prövning av ansökningar om tillstånd till ledningsarbete i väg, vilken enligt praxis för närvarande utövades av länsstyrelsen, i stället borde tillkomma väghållaren (vägförvaltningen resp.

motsvarande kommunala myndighet). Uppgiften att uttaga medlemmar i arbetslag för vinterväghållning på landet syntes vidare lämpligen kunna överflyttas från länsstyrelsen till kommunalnämnd. Slutligen borde reglerna om upprättande och fastställande av flerårsplaner jämkas, så att man erhöle större enhetlighet och en i viss mån decentraliserad handläggning.

I enlighet härmed ha i de sakkunnigas förslag upptagits jämkningar i *väglagens* bestämmelser om behandling av vägfrågor, om ordnings- och säkerhetsföreskrifter, om arbetslag för vinterväghållning på landet samt om ansvar m. m., i *vägstadgans* föreskrifter om förberedande utredning rörande behovet av allmän väg och om upprättande av flerårsplaner m. m. ävensom i *vattenlagens* stadganden om syneförrättning. Härtill anknytas förslag om följdändringar i vissa administrativa författningar.

De sakkunniga ha i anslutning till de av dem framlagda förslagen upplyst, att åtskilliga decentraliseringsåtgärder, vilka de sakkunniga under sitt arbete gång diskuterat och funnit lämpliga, redan genomförts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, då så kunnat ske utan avbidan på det slutliga utredningsresultatet.

Över de sakkunnigas betänkande jämte därvid fogade författningsförslag ha efter remiss yttranden avgivits av länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statskontoret, svenska vägföreningen, länsvägnämndernas förbund, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska byggnadsentreprenörföreningen, kungliga automobilklubben och svenska vägarbetareförbundet.

Över länsstyrelsens i Örebro län framställning den 6 februari 1945 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utlåtit sig. Yttrande över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning den 15 april 1946 har avgivits av vägmarksersättningssakkunniga.

För närmare kännedom om 1947 års sakkunnigas förslag får jag i stort sett hänvisa till betänkandet. I den mån så erfordras skall jag dock här — i vederbörligt sammanhang — kort redovisa förslagen och yttranden däröver.

Remissorganen ha genomgående funnit de i betänkandet förordade åtgärderna i stort sett väl avvägda och ägnade att i sin mån bidra till önskvärd förenkling och effektivisering av det allmänna vägväsendet. De erinringar, som framkommit mot förslagen, gälla i regel blott enstaka detaljer i dessa.

För egen del anser jag de sakkunnigas förslag vara i princip väl ägnade att läggas till grund för ändrad lagstiftning. Vissa jämkningar torde dock erfordras.

Vidare anser jag, att man nu bör genomföra de förslag, vilka framförts i riksdagens skrivelse den 25 juni 1948, nr 348, samt i framställningarna den 6

februari 1945 av länsstyrelsen i Örebro län och den 15 april 1946 av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Däremot anser jag tillräckliga skäl ej föreligga att vidtaga den författningsändring, som avses i riksdagens skrivelse den 2 juli 1948, nr 425.

I enlighet med vad nu sagts ha inom kommunikationsdepartementet utarbetats förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 451) om allmänna vägar;

2) lag om ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och länsvägnämnder;

3) kungörelse om ändring i stadgan den 30 juni 1943 (nr 437) angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadgan); samt

4) lag om ändrad lydelse av 10 kap. 67 § vattenlagen.

I fråga om den närmare innebörden av departementsförslagen må anföras följande.

Förslaget till ändring i väglagen.

Om behandling av vägfrågor.

14 §.

För närvarande gäller, att ordnings- och säkerhetsfrågor, så ock vissa särskilt angivna frågor skola enligt vad i väglagen sägs prövas av länsstyrelsen eller av vägsynenämnd.

Enligt departementsförslaget skall väghållare pröva frågor om ledningsarbete i väg (32 och 40 §§) samt kommunalnämnd uttaga arbetslag för vinterväghållningen på landet (42 §). Med hänsyn härtill torde, såsom de sakkunniga förordat, väghållare och kommunalnämnd böra tilläggas i 14 § andra stycket.

15 §.

Enligt gällande lydelse av 15 § första stycket skall arbetsplan för väg fastställas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter samråd med länsstyrelsen. Om de båda myndigheterna icke äro ense, skall ärendet hänskjutas till Kungl. Maj:ts prövning.

De sakkunniga ha i frågan, huruvida i decentraliseringssyfte det borde överlämnas åt länsstyrelserna att fastställa arbetsplan, gjort följande uttalande.

Enligt utredningens mening innesluter fastställelse av arbetsplan avgörande av så viktiga tekniska frågor, att den icke kan undandragas den centrala tekniska myndigheten. Detta gäller oaktat arbetsplanerna upprättas eller granskas vid vägförvaltningarna, vilka ha tillgång till teknisk personal. Rättsverkningarna av fastställelsebesluten enligt nu gällande lag tala också för en enhetlig prövning av ärendena, vilket ernås genom det nuvarande handlägningsförfarandet.

Under åberopande härav ha de sakkunniga funnit, att någon ändring i det nuvarande handlägningsförfarandet icke bör företagas.

I likhet med de sakkunniga anser jag det icke vara lämpligt att — såsom länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala och Södermanlands län samt vägföreningen ifrågasatt — överlämna fastställandet av arbetsplaner till länsstyrelserna.

Enligt 15 § *andra stycket* har beslut om fastställande av arbetsplan en giltighetstid av tre år. De sakkunniga ha ej föreslagit någon ändring härutinnan.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har uttalat sig för en förlängning av giltighetstiden och därvid anfört följande.

Vägförstatligandekommittén framhöll såsom motivering för en sådan kort giltighetstid, att vid dröjsmål med utförande av vägföretag förhållandena ofta förändrade sig, så att den fastställda sträckningen icke längre vore den lämpligaste. Hittills har dock icke något fall inträffat, där beslut om fastställelse av sådant skäl icke kunnat förlängas. Därjämte har efter vägförstatligandet tillkommit den omständigheten, att väg- och vattenbyggnadsverket numera skall hålla en investeringsplan med relativt stort antal förslag förberedda för igångsättning. En giltighetstid av tre år beträffande i denna plan ingående företag är en alltför kort tidrymd.

Styrelsen har förordat, att tiden måtte utökas till förslagsvis fem år och häremot svarande ändring i 15 § vidtagas.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har anmält liknande mening.

Vad sålunda anförts synes vara värt beaktande. 15 § *andra stycket* torde därför böra ändras därhän, att beslut om fastställelse av arbetsplan skall gälla fem år med möjlighet till förlängning på högst tre år i sänder.

Ordnings- och säkerhetsföreskrifter.

32 §.

Enligt 32 § första stycket väglagen i dess nuvarande lydelse må ej å väg utan länsstyrelsens tillstånd förekomma upplag, grind eller annan anordning, som bereder olägenhet för samfärdseln eller väghållningen. Samma paragrafs *andra stycke* innehåller följande undantagsbestämmelse.

Utan hinder av vad nu sagts må ämnen, som erfordras för underhåll av väg, därå uppläggas. Å vägbana må dock sådant upplag förekomma allenast under pågående arbete med vägens underhåll. Upplag skall så anordnas, att därigenom, såvitt möjligt, olägenhet ej vållas samfärdseln och vägens avvattning ej försvåras.

Paragrafen innehåller ytterligare två stycken. Om dessa är ej här fråga.

40 § väglagen hänvisar till vad om framdragande av elektriska ledningar å eller utmed väg är särskilt stadgat. Härmed avses bl. a. stadgan den 5 maj 1939 (nr 200) om elektriska starkströmsanläggningar och kungörelsen den 14 januari 1944 (nr 5) med vissa bestämmelser rörande telegraf-, telefon- och andra svagströmsledningar.

I övrigt saknar väglagen bestämmelser om ledningsarbete i väg. Däremot finnas i vattenlagen vissa stadganden om framdragande inom vägområde av ledningar för vatten (se bl. a. 7 kap. 7 § och 8 kap. 5 § vattenlagen).

Ansökningar om tillstånd till ledningsarbete i väg bruka upptagas av länsstyrelse och därvid anses vara att hänföra under 32 §. I länsstyrelsens beslut bruka intagas tekniska anvisningar för arbetets utförande, föreskrifter med hänsyn till samfärdseln samt bestämmelser om ledningsägarens ekonomiska förpliktelser gentemot väghållaren.

Vissa länsstyrelser ha uttalat önskemål om att länsstyrelserna skulle befrias från bestyret med ärenden, som här avses, och att vägförvaltningarna i stället skulle bli beslutande. Även vägförvaltningar ha framfört sådana önskemål.

De sakkunniga ha framhållit, att ledningsarbeten i väg vore fullt jämförliga med vissa väghållningsarbeten, t. ex. arbeten med utförande av vägtrummor. Sålunda erfordrades för ledningsarbeten i de flesta fall grävning i vägen samt anordnande av upplag och vidtagande av andra åtgärder, som kunde vara till olägenhet för samfärdseln. I fråga om väghållningsarbete vore det — oaktat väglagen saknade uttryckliga bestämmelser om rätt för väghållaren att för väghållningen göra t. ex. ingrepp i vägen -- enligt stadgad praxis väghållaren (ej länsstyrelsen), som beslutade, huru arbetet skulle bedrivas samt upplag och dylikt anordnas. Detsamma syntes gälla, om väghållaren skulle bygga ledning för vatten genom vägen. Enligt de sakkunnigas mening borde det nyss angivna förfarandet med fördel kunna tillämpas jämväl då fråga vore om ledningsarbete, som skulle utföras av annan än väghållaren. Väghållaren hade ju till huvuduppgift att tillse, att vägarna vore i det skick, som fordrades för samfärdseln, och han finge därför anses representera just den sakkunskap och det omdöme, som förutsattes för här avsedda ärenden. Dessa borde fördenskull överflyttas från länsstyrelsen till väghållaren (vägförvaltningen resp. motsvarande kommunala myndighet).

I enlighet härmed ha de sakkunniga föreslagit ändringar i 32 och 40 §§ väglagen samt 10 kap. 67 § vattenlagen.

I fråga om 32 § väglagen ha de sakkunniga föreslagit, att paragrafens andra stycke måtte strykas och efter det nuvarande tredje stycket infogas ett nytt stycke så lydande:

Utan hinder av vad i första stycket sagts må å väg upplag eller annan anordning förekomma och grävning eller liknande åtgärd företagas, då så erfordras för arbete, som utföres av väghållaren, eller för arbeten som avses i 40 §. Erfordras i fall, som här avses, att vägen avstänges eller att annan väsentlig trafikinskränkning påbjudes, har väghållaren att hos vederbörande myndighet utverka beslut härom.

För 40 § har föreslagits sådan lydelse, att den som inom område för allmän väg vill framdraga elektrisk ledning, ledning för vatten eller annan därmed jämförlig ledning eller utföra arbete å redan framdragen sådan ledning, skall göra ansökan härom hos väghållaren före arbetets början, samt att för arbetets bedrivande m. m. skola — utöver vad som kan vara särskilt bestämt (exempelvis i stadgan om starkströmsledningar) — gälla de föreskrifter, som med hänsyn till samfärdseln och väghållningen meddelas av väghållaren.

I 10 kap. 67 § vattenlagen har nuvarande stadgande om underrättelse till vederbörande vägingenjör ersatts med en hänvisning till 40 § väglagen.

Länsstyrelsen i Hallands län har ifrågasatt lämpligheten av den föreslagna överflyttningen av ifrågavarande ärenden från länsstyrelsen till vägförvaltningen. Länsstyrelsen har därvid anmärkt, att det stundom kunde finnas anledning att bedöma dessa ärenden även ur andra synpunkter än väghållarens.

I övriga yttranden har de sakkunnigas förslag tillstyrkts eller lämnats utan erinran. *Länsstyrelserna i Älvsborgs och Jämtlands län* ha tillagt, att de sedan någon tid försöksvis i viss omfattning tillämpat det av de sakkunniga förordade förfarandet, och att detta visat sig slå väl ut.

För egen del finner jag de sakkunnigas förslag kunna godtagas med viss ur lagteknisk synpunkt påkallad jämkning i 32 §.

36 §.

Enligt 33 § väglagen får utmed väg upplag, stängsel eller dylik anordning, som hindrar vägens avvattning, skymmer utsikten över vägbanan eller eljest innebär fara för trafiksäkerheten, ej utan länsstyrelsens tillstånd förekomma på mindre avstånd än tolv meter från vägbanans mitt. Vidare får i närheten av väg ej utan sådant tillstånd förekomma stängsel, som förorsakar snösamling på vägen.

Det kan stundom för vinnande av fri sikt, för vägs upptorkande, för hindrande av snösamling å väg eller eljest i trafiksäkerhetens intresse erfordras, att träd eller buske borthugges eller träd kvistas. Om så är fallet och överenskommelse med fastighetens ägare icke kan träffas, äger — enligt gällande lydelse av 36 § väglagen — vägsynenämnden besluta, att väghållaren må på egen bekostnad vidtaga erforderliga åtgärder på sätt i beslutet närmare anges. Vidare stadgas, att om sådant beslut föranleder avsevärd skada, väghållaren skall gälda ersättning med belopp, som bestämmes av vägsynenämnden.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sin framställning den 15 april 1946 anfört följande.

Det förekommer på många håll, att en allmän väg endast utgöres av väg-bana och att alltså diken, slänter och andra dylika anordningar saknas. Likaledes förekommer det, att ägaren till angränsande mark har stängsel (staket eller häck) eller annan anordning (ex. pump eller stolpe med brevlåda) i omedelbar närhet av eller i själva gränsen till vägen.

Sådan anordning kan i hög grad försvåra och till och med omöjliggöra ett riktigt bedrivande av snöplogning å vägen samt även verka hindrande för väghållningen i övrigt. Fordringarna på snöplogning äro numera avsevärt större än för endast några år sedan. Trafiken är ofta av den omfattning, att den kräver att hela vägbanan är fri från hindrande snövallar. Men även med hänsyn till vägens bestånd och väghållningen i övrigt kräves, att snövallar icke förekomma å vägen; dels medföra dessa — särskilt å belagd väg — risk för olikformiga rörelser i vägbanan med därav följande sprickbildningar och sättningar, och dels äro snövallarna hindrande vid den på våren började hyv-

lingen och övriga skötseln av vägen. För att snöplogningen skall kunna ske på rätt sätt erfordras därför relativt stort utrymme vid sidan av vägbanan för snöplogens »vingar». Även barmarksunderhållet kräver för sitt rätta bedrivande, att därvid använda maskiner — såsom hyvlar och kantavskärare — kunna framföras utan hinder av i vägbanans gräns eller nära därintill placerade anordningar av det slag här avses.

Enligt nu gällande lagstiftning torde emellertid en markägare vara oförhindrad att bibehålla eller uppsätta stängsel (eller annan här avsedd anordning), som icke är till annan olägenhet för vägväsendet än att det försvårar väghållningen. 33 och 36 §§ lagen om allmänna vägar — vilka äro de lagrum som kunde tänkas tillämpliga — torde nämligen icke avse det fall, varom här är fråga. Ej heller läser man kunna antaga, att väghållaren skulle med stöd av sin vägrätt kunna förhindra dylika anordningar. (Att vägrätt icke skulle kunna åberopas i de fall då väghållaren innehar vägen med äganderätt synes uppenbart.) För att möjliggöra för väghållaren att, då godvillig överenskommelse därom icke kan träffas, få bort dylika för väghållningen hindrande anordningar torde därför erfordras lagändring.

Under åberopande av vad sålunda anförts har styrelsen hemställt om ändring av väglagen.

Vägmarkersättningssakkunniga ha i sitt remissyttrande inledningsvis anmärkt, att — vid *nyanläggning av väg* — med hänsyn till vägbanans underhåll och bestånd gränslinjen mellan väg och intilliggande område syntes som regel böra förläggas på visst avstånd från den yttre kanten av för vägen särskilt utförda anordningar. Härigenom skulle även vinnas, att stängsel ej finge uppsättats närmare vägbana än i gränslinjen. Denna allmänna regel förefölle kunna tillämpas utan ändring av eller tillägg till väglagen, eftersom den enbart utgjorde en tolkning av väglagens stadgande om för vägen erforderlig mark. — Vad åter anginge *äldre vägar* syntes rådande förhållanden böra i princip respekteras, enär den nyss antydda regelns tillämpning även på sådana vägar skulle medföra krav på och nödvändigöra upplåtelse av ytterligare vägmark i relativt stor omfattning.

I fortsättningen ha de sakkunniga emellertid vitsordat, att väghållningen på äldre vägar uppenbarligen — särskilt då vägområdet utgjordes av enbart själva vägbanan — kunde i hög grad försvåras genom olika slags anordningar utförda av markägare i omedelbar närhet av eller i gränsen till vägbanan. Härom ha de sakkunniga närmare anført följande.

Utöver vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sin föreliggande hemställan framhållit vilja de sakkunniga erinra om att de till stort antal utmed allmänna vägar placerade s. k. mjölkborden ofta äro till synnerligt men för den maskinella väghållningen, särskilt vintertid. Väghållaren kan givetvis förhindra att mjölkbord uppsättas å vägområdet och vid nyare vägar kan väghållaren därför i regel tillse att mjölkborden placeras så långt från vägbanan att de inte utgöra hinder för snöplogar, hyvlar o. dyl. Enligt vad de sakkunniga inhämtat lär det relativt ofta förekomma att vägförvaltningarna — med hänsyn till markägarnas intresse av att mjölkhämtningen skall kunna ske på ett tids- och arbetsbesparande sätt — träffa avtal med markägarna varigenom dessa tillåtas att inom vägområdet men på tillräckligt avstånd från den egentliga vägbanan uppsätta sina mjölkbord. Ett sådant förfarande synes ur alla synpunkter vara lämpligt. Då fråga är om äldre vägar utan diken

där vägområdet utgöres av enbart själva vägbanan kan väghållaren icke förhindra att mjölkbord placeras i vägbanans kant vilket medför svårigheter för väghållningen särskilt vid snöplogning. Skador uppstå ofta å såväl mjölkbord som vägmaskiner och redskap.

Allteftersom nyttjandet av maskiner inom vägunderhållet ökar och större maskiner komma till användning erhålla hithörande spörsmål ökad vikt. För ett effektivt bedrivande av underhållsarbetet torde det vara nödvändigt att, då anordningar av här omförmält slag utgöra hinder för arbetet, åtgärder kunna vidtagas för deras bortskaffande. I de allra flesta fall torde detta liksom hittills kunna ske genom frivillig uppgörelse med markägare eller rättsägare. Endast om sådan uppgörelse icke kan träffas behöver tvångsförfarande tillgripas.

De sakkunniga ha upptagit spörsmålet om vilka tvångsåtgärder som borde ifrågakomma. De sakkunniga ha därvid först behandlat det fall, att med hänsyn till vägbanans underhåll och bestånd stadigvarande behov av mark invid det befintliga vägområdet föreligger.

Enligt de sakkunniga skulle i detta fall bortskaffandet av här avsedda slags anordningar i verkligheten innebära, att markägaren ginge förlustig möjligheten att nyttja ifrågavarande mark. Anledning syntes icke föreligga att för sådant fall tillämpa annan ordning än då mark löstes i samband med väganläggning. Väghållaren borde sålunda lösa den erforderliga marken med vägrätt. Detta syntes lämpligen kunna ske genom att arbetsplan upprättades och fastställdes, varigenom ifrågavarande område hänfördes till vägen och väghållaren erhöle rätt att mot lösen taga marken i anspråk. Enligt de sakkunnigas mening skulle därvid i de flesta fall sådan förenklad handläggning av arbetsplanen kunna ske, som avsåges i 26 § vägstadgan. Ändring av eller tillägg till väglagen borde därför ej här erfordras.

De sakkunniga ha därefter upptagit det fall, att visserligen stadigvarande behov av mark invid vägområdet icke föreligger för väghållaren, men att för väghållningen hinderlig anordning å marken behöver bortskaffas. Det borde då lämpligen ankomma på vägsynenämnd att besluta, huruvida och på vad sätt anordningen skulle bortskaffas. Om markägare i anledning av sådant beslut skulle tillfogas skada, borde ersättning gäldas av väghållaren med belopp som bestämdes av vägsynenämnden. För skapande av sådan möjlighet borde tillägg göras till 36 § väglagen.

Departementschefen.

Såsom i styrelsens framställning och de vägmarkersättnings-sakkunnigas yttrande framhållits, kunna anordningar, varom här är fråga, särskilt för vinterväghållningen medföra betydande svårigheter. Där frivillig uppgörelse ej kan nås, torde väghållaren därför böra kunna tvångsvis få sådana anordningar bortskaffade. Den enda möjlighet, som i sådant hänseende för närvarande står till buds, torde vara, att väghållaren förvärvar erforderlig mark genom expropriation eller genom upprättande och fastställelse av arbetsplan. Denna möjlighet synes vara tillfyllest för det fall, att väghållaren har stadigvarande behov av den mark varom fråga är. Däremot torde det, om sådant behov icke föreligger, varken från allmän synpunkt eller med hänsyn till

ägarens intresse kunna anses ändamålsenligt med så vidlyftiga och ingripande åtgärder, som nyss sagts, blott för att väghållaren skall kunna få bort exempelvis en stolpe med brevlåda. För sådant fall föreligger behov av en enklare lösning. Vad de sakkunniga i denna del föreslagit förefaller praktiskt. Till 36 § torde följaktligen böra göras sådant tillägg, som de sakkunniga förordat. Skada bör ersättas, även om den ej är avsevärd.

Beslut av vägsynenämnd om åtgärder, som här avses, bör naturligen utformas så, att väghållarens syfte utan oskäligen kostnad vinnes med minsta intrång och olägenhet för fastighetens ägare. Det kan i sådant hänseende ibland vara lämpligt, att till ett medgivande att borttaga viss anordning knytes exempelvis föreskrift för väghållaren att — om fastighetsägaren så önskar — uppsätta anordningen på annan plats. Uttryckligt stadgande härom synes dock ej erforderligt.

40 §.

I denna del hänvisas till framställningen under 32 §.

Om arbetslag för vinterväghållning på landet.

41—44 §§.

Enligt 41 § i dess nuvarande lydelse skall — därest länsstyrelsen prövar det erforderligt — å länets landsbygd finnas ett eller flera arbetslag med uppgift att vid svåra snöfall biträda med vinterväghållningen, då det av vägförvaltningen prövas oundgängligt för att hålla väg öppen för samfärdseln. Varje arbetslag skall tilldelas viss vägsträcka.

Till 41 § anknyta detaljbestämmelser i bl. a. 42—44 §§.

1947 års sakkunniga ha inledningsvis anfört följande.

Erfarenheten har visat, att länsstyrelsernas arbete med att nämligen uttaga de personer, som skola ingå i arbetslag, är av betydande omfattning. En förenkling i uttagningsförfarandet, innebärande jämväl en avlastning av länsstyrelserna, kan dock ernås, därest kommunerna anförtros att i stället för länsstyrelserna uttaga de personer, som skola ingå i arbetslag. Den väsentliga fördelen med en dylik ändring skulle vara, att den lokala kännedomen om personer och andra förhållanden, som vederbörande kommunala organ besitter, kunde direkt utnyttjas vid uttagningen i stället för att landsfiskalen eller annan tjänsteman först inhämtar på denna kännedom grundade upplysningar och sedermera vidarebefordrar dessa till länsstyrelsen.

I fortsättningen ha de sakkunniga framhållit, att åt kommunerna även i andra sammanhang tillagts befogenhet att uttaga tjänstepliktiga. Vidare ha de sakkunniga uttalat, att av dem företagna undersökningar tydde på att en decentralisering från länsstyrelserna till kommunerna ej skulle medföra nämnvärd arbetsbörda eller kostnader för kommunerna. Visserligen kunde av principiella skäl erinran göras däremot, att landskommunerna finge befattning med och vissa kostnader för den allmänna väghållningen. Dessa skäl borde dock icke utgöra hinder för en förenkling av uttagningen till arbetslag.

De sakkunniga ha föreslagit sådan ändring av 41—44 §§, att uttagningsbestyren i fråga överflyttas från länsstyrelsen till kommunalnämnden. Här-

jämte innefatta ändringarna vissa delvis av överflyttningen betingade detaljföreskrifter.

Länsstyrelserna i Jönköpings och Jämtlands län ha anmält tvekan om lämpligheten av de sakkunnigas förslag och därvid upplyst, att deras arbete med uttagningen vore av ganska ringa omfattning.

I övriga remissyttranden har de sakkunnigas förslag i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

I fråga om förslagets detaljer har erinran gjorts blott av *länsstyrelsen i Malmöhus län*, vilken ej funnit erforderligt att — såsom de sakkunniga föreslagit — ålägga kommunalnämnden att underrätta vägförvaltningen om uttagning till arbetslag. Länsstyrelsen har därvid anfört, att i de säkerligen sällsynta fall, då vägförvaltningen behövde tillgång till uppgifterna i en förteckning över arbetslaget, vilken kommunalnämnden enligt förslaget skulle föra, dessa uppgifter lätt kunde erhållas genom hänvändelse till nämnden.

Enligt min mening skulle genomförandet av de sakkunnigas förslag för ett flertal länsstyrelser medföra en betydande arbetsbesparing. Denna fördel torde dessutom kunna vinnas utan att kommunalnämnderna nämnvärt betungas. Med hänsyn härtill vill jag i princip ansluta mig till förslaget.

Vad åter angår förslagets detaljer vill jag — i anledning av vad länsstyrelsen i Malmöhus län anfört — framhålla, att det bl. a. för kontroll av uttagningen till arbetslag synes vara av visst värde, att vägförvaltningen erhåller meddelande om sådan uttagning. Med hänsyn härtill och då ifrågasvarande underrättelseplikt lär bli föga betungande för kommunalnämnden, synes mig den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen härom böra bibehållas. Jämväl i övrigt förefalla de i sakkunnigförslaget upptagna stadgandena lämpliga.

Om vägsynenämnd.

55 §.

Enligt 9 § vägnämndslagen väljas ledamöter och suppleanter i vägnämnd för en tid av fyra år, räknat fr. o. m. den 1 januari året näst efter det, då valet skedde. Valet skall förrättas i december månad. Tjänstgöringstiden för de första vägnämnderna efter vägväsendets förstatligande utgick den 31 december 1947.

Ledamöter och suppleanter i länsvägnämnd skola jämlikt 22 § samma lag förordnas resp. väljas under januari eller februari månad året näst efter det, varunder val av ledamöter i vägnämnd ägt rum, för en tid av fyra år, räknat från den 1 mars det år, förordnandet eller valet skett.

55 § väglagen föreskriver, att vägsynenämnd liksom vägnämnd skall utses för en tid av fyra år, räknat från utgången av det år, då ledamöterna utsetts. Tjänstgöringstiden för de första vägsynenämnderna utgick den 31 december 1947.

Såväl i länsvägnämnd som i vägsynenämnd skall en ledamot och suppleant för honom utses av vägnämnden (21 § vägnämndslagen och 55 § väglagen).

I en år 1948 väckt motion (II: 231) anfördes bl. a., att då tjänstgöringstiden för vägnämnd och vägsynenämnd sammanföle, den avgående vägnämnden komme att utse ledamot i vägsynenämnden för den efterföljande fyraårsperioden. Ehuru av vägnämnd vald ledamot av vägsynenämnd icke samtidigt behövde vara ledamot av vägnämnd, föreföle det lämpligt, att den vägnämnd, som tjänstgjorde under viss period, utsåge ledamot av vägsynenämnden för samma period. På grund härav hemställdes, att riksdagen för sin del måtte antaga sådan ändring av 55 § väglagen, att ordförande, ledamöter och suppleanter i vägsynenämnd utsåges under januari eller februari månad året näst efter det, varunder val av ledamöter i vägnämnd ägt rum, för en tid av fyra år räknat från den 1 mars det år, förordnandet eller valet skett.

Jordbruksutskottet anförde i sitt utlåtande (nr 56) i anledning av motionen, att enligt förarbetena till 1943 års väglagstiftning avsikten syntes ha varit, att samtliga på vägnämnd ankommande val skulle förrättas av den nyvalda vägnämnden. Detta hade även kommit till uttryck i vägnämndslagen. Avfattningen av 55 § väglagen gäve emellertid närmast vid handen, att det vore den avgående vägnämnden, som skulle välja ledamot i vägsynenämnden för nästkommande fyraårsperiod. Principen, att på vägnämnd ankommande val skulle förrättas av nyvald vägnämnd, borde enligt utskottets mening komma till uttryck jämväl i fråga om val till vägsynenämnd. Utskottet ville därför biträda det i motionen framlagda förslaget.

Riksdagen har i sin skrivelse den 25 juni 1948, nr 348, anmält, att riksdagen fattat beslut i överensstämmelse med vad utskottet i utlåtandet anfört.

Den av riksdagen förordade lagändringen bör enligt min mening genomföras nu.

Om ansvar, handräckning och fullföljd av talan.

61 §.

I enlighet med de sakkunnigas förslag, som i denna del lämnats utan erinran, torde i väglagens ansvarsstadganden böra införas bestämmelse om straff för arbetsgivare eller arbetsledare, som utan godtagbar anledning förvägrar anställd person nödig ledighet för tjänstgöring i arbetslag.

Härjämte synes vad nu finnes stadgat om ansvar å fogde för arbetslag böra utsträckas till att gälla jämväl ersättare för fogde.

67 §.

Såsom de sakkunniga förordat bör den, som av kommunalnämnd uttagits till arbetslag för vinterväghållningen, kunna hos länsstyrelsen besvära sig över nämndens beslut. Stadgande härom kan enligt min mening lämpligen inarbetas i 67 §.

Övergångsbestämmelser.

Den nya lagen bör träda i kraft den 1 januari 1952.

I fråga om arbetslag synes, såsom de sakkunniga anfört, erfordras en övergångsbestämmelse motsvarande 80 §. Likaså torde det nya stadgandet i 55 § påkalla en övergångsbestämmelse.

Särskilda anmärkningar.

De sakkunniga ha även haft under överbäggande, huruvida ändringar borde vidtagas i väglagens bestämmelser om förändring av enskild väg till allmän, om inrättande av särskild vinterväg och om indragning av väg. I sakkunnigförslaget ha ej medtagits några sådana ändringar.

Som skäl för bibehållande av gällande regler om *förändring av enskild väg till allmän* och om *inrättande av särskild vinterväg* ha de sakkunniga anfört, att hithörande frågor borde avgöras enligt enhetliga grunder, och att följaktligen prövningen borde tillkomma väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i dess egenskap av central myndighet. De enhetliga bedömningsgrunderna uteslöte icke hänsynstagande till speciella förhållanden i olika landsdelar. Att länsstyrelsen enligt 14 § väglagen vore medbeslutande utgjorde nämligen en garanti för att de lokala intressena bleve tillgodosedda.

Ifråga om *indragning av väg* ha de sakkunniga hänvisat till att — såsom jag under 15 § antytt — enligt deras mening någon förändring i fråga om handläggningen av ärenden rörande upprättande och fastställelse av arbetsplan icke borde ske. De sakkunniga ha i anslutning härtill yttrat följande.

Frågor om indragning av väg uppkomma väsentligen endast i samband med vägomläggning. Vid beslut om fastställelse av arbetsplan för vägomläggning bör den myndighet, som meddelar beslutet, taga ställning till frågan, huruvida de delar av den gamla vägen, som icke sammanfalla med den nya vägens sträckning, skola bibehållas såsom allmän väg. Det får även anses rimligt, att markägare och andra av vägomläggningen berörda, samtidigt med att beslutet om vägens omläggning delgives dem, få besked om huruvida gamla vägen skall bibehållas såsom allmän eller indragas.

Länsstyrelserna i Södermanlands, Kalmar, Älvsborgs och Västmanlands län samt vägföreningen ha ifrågasatt, att de nu redovisade frågorna helt eller delvis decentraliseras till länsstyrelsen.

För min del biträder jag de sakkunnigas uppfattning. Jag har därför icke velat föreslå decentralisering av de nu ifrågavarande ärendena.

Förslaget till ändring av 19 § vägnämndslagen.

Enligt 19 och 24 §§ vägnämndslagen åtnjuter ledamot av vägnämnden eller länsvägnämnden gottgörelse av statsmedel för sitt arbete med 18 kronor för sammanträdesdag. Däremot innehåller ej vägnämndslagen direkt stadgande om att sådan gottgörelse skall utgå, då ledamoten av vederbörande myndig-

het kallats till förrättning, som ej har karaktären av sammanträde (exempelvis vägstakning eller uppgörelse om marklösen).

Länsstyrelsen i Örebro län har i sin framställning den 6 februari 1945 funnit det vara av stor vikt, att vägnämnderna och länsvägnämnderna verkade för tillgodoseendet av vägbehoven inom deras områden. Då dessa uppgifter icke borde försvåras genom otillräcklig ersättning, anhölles om sådan ändring av 19 §, att annan förrättningsdag jämställdes med sammanträdesdag.

Väg och vattenbyggnadsstyrelsen har i sitt yttrande biträtt framställningen.

1947 års sakkunniga ha i ett den 23 februari 1948 avgivet betänkande rörande vägnämndernas och länsvägnämndernas arbetsuppgifter m. m. (SOU 1948: 18) uttalat sig i samma riktning.

Den föreslagna jämkningen av 19 § förefaller vara välgrundad och därför böra genomföras. Den nya bestämmelsen bör träda i kraft den 1 juli 1951.

Förslaget till ändring i vägstadgan.

Om förberedande utredning rörande behovet av allmän väg.

5 §.

På grunder, som i det följande komma att närmare redovisas, upptager departementets förslag, att samtliga flerårsplaner skola upprättas av länsstyrelse. Med anledning härav utgår det nuvarande stadgandet att vid ansökan avseende huvudväg frågan om företagens intagande i flerårsplan skall hänskjutas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Om upprättande av flerårsplaner m. m.

För att vägbehoven i olika landsdelar skola kunna tillgodoses på ett likformigt och rättvist sätt, erfordras inventeringar av vägbehoven inom hela riket. På grundval av dessa inventeringar upprättas för varje län flerårsplaner, i vilka företag, som beräknas komma till utförande under perioden, upptagas i angelägenhetsordning.

Syftet med flerårsplanerna är icke endast att ange de till utförande beräknade företagen, ordningen mellan företagen och de beräknade kostnaderna. Planerna skola även utgöra arbetsprogram i den mening, att i desamma utvisas, hur arbetena fördelas på olika år. Denna fördelning måste först och främst ske under hänsynstagande till förhållanden, som bestämma den arbetstakt, varmed arbetena ur ekonomisk synpunkt böra bedrivas.

8 §.

Enligt författningsrummets gällande lydelse skola för varje län i mån av behov upprättas och fastställas

en femårsplan för nyanläggning av samt omlägnings- och förbättringsarbeten på huvudvägar;

en fyraårsplan för omlägnings- och förbättringsarbeten på bygdevägar och ödebygdsvägar;

en fyraårsplan för nyanläggning av bygdevägar; samt
en fyraårsplan för nyanläggning av ödebygdsvägar.

För var och en av dessa grupper beviljas årligen särskilt anslag.

Enligt 14 § vägstadgan bestämmer Kungl. Maj:t eller, där Kungl. Maj:t så förordnar, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen de i flerårsplan ej upptagna bro- och beläggningsarbeten, vilka skola utföras med de särskilda anslag, som beviljas för sådana arbeten. Till ledning härför uppgöras förslag av styrelsen efter länsvägnämndernas och länsstyrelsernas hörande.

Tidigare har det ansetts ogörligt att upprätta *flerårsplaner för bro- och beläggningsarbeten*. 1947 års sakkunniga ha till närmare behandling upptagit frågan om sådana planer samt uttalat följande.

Numera har inom väg- och vattenbyggnadsverket företagits en inventering av broarna å landets allmänna vägar. På grundval härav har upprättats en brologgare. Då man sålunda har ingående kännedom om broarnas tillstånd och bärighet, finnas nu större möjligheter än tidigare att uppgöra en flera år omfattande plan för byggande av broar.

Jämväl behovet av vägbeläggningar har varit föremål för inventering. Även för dessa arbeten är det därför numera möjligt att upprätta flerårsplaner.

Det får anses vara lika angeläget att genom flerårsplan kunna överblicka byggnadsverksamheten i vad den avser broar och vägbeläggningar som beträffande vägbyggnadsarbeten i övrigt. Skäl tala sålunda för att bestämmelserna i vägstadgan om vilka flerårsplaner, som skola upprättas, utvidgas till att omfatta jämväl bro- och beläggningsarbeten.

Genom upprättande av sådana flerårsplaner skulle även handläggningen av dessa ärenden förenklas, då yttranden från lokala myndigheter icke behövde inhämtas varje år, såsom nu är fallet, utan endast vid förnyelse av eller avvikelse från fastställd flerårsplan. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har också numera utarbetat förslag till flerårsplaner för byggande av broar och för vägbeläggningar.

De sakkunniga ha framhållit, att flerårsplaner jämväl för brobyggnader och vägbeläggningar skulle medföra fördelar bl. a. genom viss förenkling av handläggningen. På grund härav föresloges sådan ändring av 8 §, att flerårsplaner skulle upprättas för

byggande av huvudvägar,
ombyggnad av bygdevägar och ödebygdsvägar,
nyanläggning av bygdevägar,
nyanläggning av ödebygdsvägar,
byggande av broar samt
vägbeläggningar.

I anslutning härtill ha de sakkunniga anfört följande.

Detta förslag innebär till skillnad från nu gällande ordning, att även vägnämndernas yttranden skola inhämtas beträffande flerårsplanerna för bro- och beläggningsarbeten. En på detta sätt mera likformig behandling av planerna för olika slag av arbeten anser utredningen önskvärd.

Det må framhållas, att de flerårsplaner, som omnämnas i nuvarande 8 § vägstadgan, omfatta även brobyggnads- och beläggningsarbeten, som ingå i vägbyggnadsföretag. Det av utredningen nu föreslagna tillägget till nämnda paragraf innebär alltså icke ändring härutinnan.

De sakkunnigas förslag i denna del har i remissyttrandena ej mött gensaga och torde böra genomföras.

Vad härefter angår *flerårsplanernas giltighetstid och förnyelse* äro — såsom förut nämnts — jämlikt 8 § vägstadgan planerna för huvudvägar femårsplaner, medan planerna för andra vägar äro fyraårsplaner. Enligt samma paragraf skola fyraårsplanerna förnyas vartannat år. För femårsplanerna finnes ej någon motsvarande bestämmelse.

Beträffande samtliga flerårsplaner kan enligt 13 § under löpande femårs- resp. fyraårsperiod företagas jämkning, om på grund av ändrade förhållanden eller eljest så påkallas. Sådan jämkning kan innebära utbyte av företag, ändring av företagens ordningsföljd eller annan ändring av medelsdispositionen o. s. v.

Vid den tid, då de nuvarande bestämmelserna om flerårsplaner utformades, fanns för huvudvägarnas vidkommande en ganska fullständig utredning om både behovet av arbeten och de olika arbetenas inbördes angelägenhetsgrad. Någon lika långt förd utredning beträffande övriga vägar fanns ej.

Numera ha däremot behovsplaner upprättats även för bygdevägar och ödebygdevägar. Därigenom kunna behoven av arbeten på dessa vägar överblickas bättre än tidigare.

Med hänsyn till dessa förhållanden ha de sakkunniga till prövning upptagit frågan om sådan förändring av 8 §, att flerårsplanerna skola avse lika lång tid för samtliga slag av vägbyggnadsföretag. De sakkunniga ha i denna del anfört följande.

Vid förnyelse av flerårsplanerna deltaga i handläggningen vägnämnder, länsvägnämnder, länsstyrelser, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt i vissa fall Kungl. Maj:t. Handläggningen, vars omfattning betingas av att länsstyrelserna och nämnderna skola beredas möjlighet att framföra sina synpunkter, är av naturliga skäl tidsödande och arbetskrävande. Med hänsyn härtill är det önskvärt med så långa tidsintervaller som möjligt mellan förnyelserna. Ett sådant förfarande skall även stå i överensstämmelse med önskemålet att planläggningen får största möjliga stabilitet och att byggnadsbehoven överblickas på längre sikt. Å andra sidan bör den tid flerårsplan överspannar bestämmas med hänsyn till möjligheterna att överblicka storleken av de anslag, som kunna disponeras under kommande år. Vid uppgörande av en flerårsplan böra vidare nämnder och myndigheter taga hänsyn till företagen jämväl i andra flerårsplaner.

Enligt de sakkunniga borde upprättande och förnyelse av samtliga flerårsplaner ske samtidigt.

På de sålunda anförda skälen ha de sakkunniga föreslagit sådan ändring av 8 §, att samtliga flerårsplaner skulle avse fem år och förnyas vart tredje år. Dock skulle Kungl. Maj:t äga förordna om annan tid för förnyandet, därest så påkallades av särskilda förhållanden.

Även i denna del har de sakkunnigas förslag lämnats utan erinran. För egen del anser jag mig kunna biträda förslaget.

10 §.

Första stycket.

Bestämmelserna om *upprättande av flerårsplaner* finnas i 10 och 11 §§ vägstadgan.

Enligt 10 § i dess gällande lydelse skall flerårsplan för huvudvägar utarbetas särskilt för varje län av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Det har förutsatts, att inom styrelsen jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 10 december 1937 verkställda utredningar om behoven av arbeten på huvudvägarna — generalplanen — läggas till grund vid planernas upprättande, och att samråd under hand därvid sker med lokala myndigheter och nämnder. Över planen skola jämlikt 10 § yttranden inhämtas från vägnämnderna, länsvägnämnden och länsstyrelsen. I yttrandena skola nämnderna och länsstyrelsen uttala sig om huruvida *dels* i planen upptagna företag äro av den angelägenhetsgrad, att de böra utföras eller påbörjas under den period planen avser, *dels* ytterligare företag bort upptagas i planen, *dels* företagen upptagits i den ordning, vari de böra utföras, *dels ock* visst arbete lämpligen bör forceras eller uppdelas på flera år. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har härefter att vidtaga de jämkningar i planen, vilka påkallas av yttrandena.

Annan flerårsplan skall enligt 11 § upprättas av länsstyrelsen. Före upprättandet införskaffas från vägnämnderna uppgifter om de vägföretag, som anses böra utföras under den tid planen avser. Över planen skola vägnämndernas och länsvägnämndens yttranden inhämtas. Därefter vidtager länsstyrelsen de jämkningar i planen, vilka påkallas av yttrandena. — Enligt motiven till stadgandet skall ett första utkast till flerårsplanen utarbetas av vägförvaltningen med ledning av från vägnämnderna infordrade uppgifter om förefintliga behov. Till ledning vid planens upprättande tjäna dessutom gällande flerårsplan i ej verkställda delar, resultatet av utförda vägundersökningar och utredningar i anledning av gjorda framställningar om vägföretag samt vägförvaltningarnas kännedom i övrigt om vägbehovet. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnar de lokala myndigheterna erforderliga uppgifter om de medelstildelningar, som böra läggas till grund för plan, varom nu är fråga.

De sakkunniga ha i detta sammanhang anført:

I det föregående har redan nämnts, att det råder ett visst samband mellan de olika flerårsplanerna samt att myndigheter och nämnder därför böra taga ställning till samtliga planer samtidigt. Det synes alltså lämpligt, att även flerårsplanerna för huvudvägar liksom för övriga slag av vägbyggnader upprättas av länsstyrelsen, varvid vägförvaltningen, som bör utarbeta ett första utkast till planerna, har att samråda med vägnämnderna och länsvägnämnden. Den samordning av huvudvägnätets utbyggnad inom skilda län, som är erforderlig, förutsättes därvid komma till stånd vid samråd *dels* mellan vägförvaltningarna i angränsande län *dels ock* mellan vägförvaltningarna samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Med tillämpning härav ha de sakkunniga i första stycket av 10 § upptagit regler svarande mot vad nu i 10 och 11 §§ stadgas om upprättande av flerårsplaner. Förslaget innebär, att även flerårsplaner för huvudvägar upprättas av länsstyrelsen.

Mot vad de sakkunniga sålunda förordat synes inte vara att erinra.

Andra stycket.

10 och 11 §§ vägstadgan innehålla även bestämmelser om *fastställelse av flerårsplaner*.

Flerårsplan för huvudvägar överlämnas sålunda enligt 10 § av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t för prövning och fastställelse.

Jämlikt 11 § skall väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställa flerårsplaner för andra vägar än huvudvägar, därest styrelsen finner länsstyrelsens förslag böra godtagas. Anses åter jämkningar i planen erforderliga, hänskjutes enligt paragrafens sista punkt frågan till Kungl. Maj:ts prövning.

De sakkunniga ha anmärkt, att anledningen till att *flerårsplanerna för huvudvägar* fått intaga en särställning i jämförelse med övriga flerårsplaner syntes ha varit, att flerårsplanerna för huvudvägar förutsatts komma att omfatta högst betydande arbeten och att dessa särskilt stora arbeten motiveerade granskning inom kommunikationsdepartementet och fastställelse av Kungl. Maj:t. I fortsättningen ha de sakkunniga yttrat följande.

Erfarenheten har emellertid visat att skillnaden mellan å ena sidan flerårsplaner för huvudvägar och å andra sidan övriga flerårsplaner icke är så stor, som man tidigare förutsatt. Arbetena på de mera betydelsefulla bygdevägarna äro ofta betydande och av vittomfattande karaktär. Även bro- och beläggningsarbeten, för vilka utredningen i det föregående föreslagit att särskilda flerårsplaner skola upprättas, äro ofta stora och av vital betydelse icke blott för den direkt berörda bygden utan även för samfärdseln i stort. Dessa arbeten äro ofta av samma omfattning och betydelse som arbetena på huvudvägarna. Någon anledning till att flerårsplanerna för huvudvägarna med hänsyn till storleken och betydelsen av däri ingående arbeten skola intaga en särställning och därför granskas inom kommunikationsdepartementet och fastställas av Kungl. Maj:t synes alltså icke föreligga.

En överflyttning av fastställelsen av flerårsplaner för huvudvägar från Kungl. Maj:t till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle icke innebära minskad möjlighet att få fråga prövad av Kungl. Maj:t, enär väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beslut kunna underställas Kungl. Maj:t genom anförande av besvär liksom då fråga är om övriga flerårsplaner.

Den ledning av och kontroll över vägbyggnadsmedlens användning, som ansetts böra tillkomma Kungl. Maj:t, skulle efter dylik överflyttning alltjämt kunna ske i samband med fördelning mellan länen av vägbyggnadsmedlen och genom den redogörelse, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avger i anslutning därtill.

Att nu ifrågasatt överflyttning skulle innebära en förenkling i handläggningen framgår bl. a. därav, att prövning av ärenden rörande flerårsplanerna sker icke blott vid planernas förnyelse, vilket utredningen föreslagit skola ske vart tredje år (för närvarande vart femte år), utan även däremellan, då fråga uppkommer om jämkning i planerna.

Något önskemål om decentralisering av fastställelsen av flerårsplaner för huvudvägar till länsstyrelserna har icke framkommit. Utredningen anser icke heller, att dylik decentralisering bör ske. I frågan om huvudvägarnas utbyggnad bör nämligen väg- och vattenbyggnadsstyrelsens inflytande vara större beträffande val av företag, utbyggnadstakt m. m. än när det gäller bygde- och ödebygdsvägar. Utredningen anser att detta bör markeras genom att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställer flerårsplaner för huvudvägar.

De sakkunniga ha härefter till behandling upptagit frågan om fastställelse av *flerårsplaner för byggande av broar och för vägbeläggningar*. I denna del ha de sakkunniga anført att — churu bro- och beläggningsföretagen i hög grad vore ägnade att tillgodose lokala önskemål och behov — valet av företag

m. m. dock måste bedömas jämväl ur trafikteknisk och tekniskt-ekonomisk synpunkt i syfte att insatserna främst gjordes på de platser, där eftersläpningen i vägarnas standard i förhållande till trafikbehovet vore störst. Detta borde ha till följd, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på dessa två områden — liksom i fråga om företag på huvudvägarna — erhöle ett större inflytande än när fråga vore om val av vägbyggnadsföretag på bygde- och ödebygdsvägar. Detta borde markeras genom att styrelsen fastställde dessa flerårsplaner.

Med åberopande av vad sålunda anförts ha de sakkunniga föreslagit bestämmelser av innehåll, att flerårsplan för byggande av huvudvägar, för byggande av broar eller för vägbeläggningar skall för prövning överlämnas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, samt att styrelsen, om den finner planen böra godtagas, har att fastställa densamma, men att, om jämkningar i planen anses erforderliga, frågan skall hänskjutas till Kungl. Maj:ts prövning.

Såsom inledningsvis antytts har frågan om viss jämkning av gällande regler angående fastställelse av *flerårsplaner för bygde- och ödebygdsvägar* varit föremål för riksdagens prövning.

I motionerna nr I: 17 och II: 32 till 1948 års riksdag hemställdes, att riksdagen måtte uttala, att förslag till flerårsplaner för vägar, som nyss sagts, skulle — i de delar de godkänts av länsstyrelse samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — anses såsom fastställda, oavsett att planerna, på grund av återstående meningsskiljaktigheter, hänskötes till Kungl. Maj:ts prövning. Om detta yrkande bifölles, anhölles vidare, att riksdagen måtte göra framställning om den häremot svarande ändring av 11 § vägstadgan, som kunde finnas erforderlig.

Motionärerna hänvisade till ett av Kungl. Maj:t den 10 april 1946 meddelat beslut i fråga om fastställelse av fyraårsplaner för bygde- och ödebygdsvägar i Västerbottens län. Frågan hade av länsstyrelsen hänskjutits till Kungl. Maj:ts prövning, sedan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen funnit sig icke kunna godkänna länsstyrelsens förslag, såvitt anginge vissa i förslagen upptagna vägar, samt förekomna jämkningsförslag icke lett till enighet mellan de båda myndigheterna. Det av Kungl. Maj:t fattade beslutet hade inneburit, att ur förslagen uteslutits icke blott vägar, som varit föremål för meningsskiljaktighet, utan även vissa vägar, om vilkas upptagande i planerna länsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen varit ense. Motionärerna förmenade, att i de av Kungl. Maj:t fastställda planerna hade bort upptagas de vägar, varom enighet mellan styrelserna rått. Om så skulle vara, att Kungl. Maj:ts beslut varit i överensstämmelse med gällande väglagstiftnings anda och mening, förefölle hänsynen till vitala länsintressen kräva författningsändring i den av motionärerna angivna riktningen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anförde i yttrande över motionerna:

Enligt styrelsens mening innebär föreskriften i sista punkten 11 § vägstadgan, vilken bygger på 14 § väglagen, att, då väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anser sig icke kunna i viss del godtaga av länsstyrelse upprättad fyraårsplan, frågan om fastställande av planen skall i hela sin omfattning ankomma på Kungl. Maj:t. Att Kungl. Maj:t i sin egenskap av högsta admi-

nistrativa myndighet därvid icke är bunden av de underordnade organens uppfattning utan äger besluta på sätt, Kungl. Maj:t finner för gott, anser styrelsen vara uppenbart.

Styrelsen anser för sin del någon ändring härutinnan icke vara påkallad.

I sitt utlåtande (nr 62) över motionerna anförde *jordbruksutskottet*, att — såvitt framginge av förarbetena till 1943 års väglagstiftning — bestämmelsen om hänskjutande till Kungl. Maj:t syntes ha föranletts av en önskan att säkerställa ortsintressenas inflytande. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle sålunda icke kunna besluta om fyraårsplan i fall då styrelsen ansåge de synpunkter, den hade att företräda, stå i strid mot ortsintressena.

I fortsättningen yttrade utskottet:

I det av motionärerna åberopade fallet har Kungl. Maj:t emellertid, sedan frågan om fastställande av fyraårsplan för Västerbottens län bringats under Kungl. Maj:ts prövning, från länsstyrelsens förslag utslutit icke allenast de vägar, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansett böra utgå ur planen, utan även ett ytterligare antal vägar. Det synes utskottet som om Kungl. Maj:ts åtgärder i detta hänseende, om än i överensstämmelse med den bokstavliga tolkningen av förevarande paragraf i vägstadgan, icke synas överensstämma med de tankegångar, för vilka i det föregående redogjorts. Utskottet anser sålunda i likhet med motionärerna, att Kungl. Maj:t vid behandlingen av förevarande ärende bör begränsa sin prövning till att avse endast de delar av planen varom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och länsstyrelsen varit ense. För att de synpunkter vartill utskottet här anslutit sig i fortsättningen skola vinna beaktande vill utskottet biträda motionärernas förslag om en ändring av 11 § vägstadgan i förtydligande hänseende. Utskottet vill därför föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga sådan ändring av 11 § vägstadgan, att därav framgår att förslag till fyraårsplaner för bygdevägar och ödebygdsvägar skola, i de delar de godkännts av länsstyrelse och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, anses såsom fastställda, oavsett att planerna, på grund av meningsskiljaktigheter i andra delar, hänskjutas till Kungl. Maj:ts prövning.

Riksdagen har i sin skrivelse den 2 juli 1948, nr 425, anmält att riksdagen fattat beslut i överensstämmelse med utskottets hemställan.

1947 års sakkunniga ha erinrat om att mycket starka krav framställts om att det måtte överlämnas till länsstyrelserna att fastställa flerårsplaner för bygde- och ödebygdsvägar. De sakkunniga ha vidare anfört följande.

Till formen innebär visserligen den nuvarande ordningen att dessa flerårsplaner fastställas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, men då styrelsens befogenhet att fastställa planer är beroende av huruvida styrelsen är ense med länsstyrelsen, föreligger i realiteten en form av gemensamt beslut. Genom denna ordning är det sålunda sört för att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och länsstyrelsen ha lika möjlighet att inverka på beslutet.

En decentralisering till länsstyrelserna av beslutanderätten i dessa frågor kan ske på två olika sätt alltefter syftemålet med decentraliseringen, nämligen antingen så att länsstyrelsen beslutar om fastställelse av flerårsplan utan att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens yttrande över planen behöver inhämtas eller och så att länsstyrelsen fastställer flerårsplanen om länsstyrelsen är med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ense och att ärendet eljest hänskjutes till Kungl. Maj:ts prövning.

Vad först rör frågan om sådan decentralisering till länsstyrelserna av fastställelsebesluten, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen helt uteslutes från handläggningen, må erinras om att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen redan före vägväsendets förståtligande hade att granska och godkänna av länsstyrelserna upprättade flerårsplaner. Att nu, när väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har det centrala ansvaret för väghållningen, införa en sådan förändrad handläggning av ärenden rörande dessa femårsplaner, att ansvaret för ett så viktigt led i vägbyggnadsverksamheten helt undantages från styrelsen, kan icke vara lämpligt. Detta så mycket mindre som planläggningen av utbyggnaden av huvudvägnätet och även av byggandet av broar och utförandet av beläggningar måste samordnas med planläggningen av utbyggnaden av bygdevägar och ödebygdsvägar.

Utredningen kan sålunda icke förorda sådan decentralisering av nu ifrågasvarande ärenden, att flerårsplanerna fastställas av länsstyrelsen utan att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen är medbeslutande.

Vad så rör det andra fallet, nämligen att besluten liksom hittills äro gemensamma men att de formellt meddelas av länsstyrelsen, kan ifrågasättas huruvida en sådan förändring medför någon reell fördel i jämförelse med nuvarande handläggning. Goda skäl kunna emellertid ur andra synpunkter anföras till förmån för en sådan ändrad ordning för det formella fastställelsebeslutet.

Dessa flerårsplaner gälla företag på bygde- och ödebygdsvägar, vilka som regel äro av särskild betydelse för lokal trafik. Ordningsföljden mellan företagen blir alltså beroende av bedömanden, som i allt väsentligt måste göras av myndighet med kännedom om de lokala förhållandena och behoven. Planläggningen av vägaras utbyggnad hänger, såsom ovan anförts, nu mera än för samman med planläggningen av samhällets ekonomiska och sociala utveckling i allmänhet och med näringspolitiska frågor överhuvud taget. Den bostadssociala politik, som statsmakterna med 1948 års riksdagsbeslut inriktat sig på, kommer också att intimt hänga samman med utbyggandet av bygde- och ödebygdsvägarna. Att länsstyrelsen med vägdirektören som föredragande bör ha de största förutsättningarna vid bedömanden härvidlag är ställt utom allt tvivel. Ur den synpunkt, från vilken dessa flerårsplaner betraktas av kommunerna och allmänheten ute i länet, är det länsstyrelsens del av ställningstagandet som är det väsentliga. Detta har även vitsordats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som meddelat, att styrelsen i fråga om dessa planer tillgodoser sådana intressen som samordning av företag inom olika län, val av företag med hänsyn till tillgängliga medel, disponibla maskiner m. m., allt i syfte att möjliggöra arbetenas utförande på ett ekonomiskt riktigt sätt.

Genom en decentralisering av handläggningen av dessa ärenden till länsstyrelserna skulle man markera, att ansvaret för huru denna vägbyggnadsverksamhet planlägges med särskild tyngd åvilar länsstyrelserna, vars inflytande bör väga tyngre när det gäller val av vägbyggnadsföretag å bygdevägar och ödebygdsvägar än å huvudvägar.

De skäl, som nu anförts för decentralisering till länsstyrelserna av ifrågasvarande ärenden, ha icke direkt förutsatts i de för utredningen lämnade direktiven. Enligt utredningens mening äro emellertid dessa skäl av sådan betydelse, att man icke bör bortse från dem. Utredningen förutsätter emellertid, att den föreslagna decentraliseringen icke skall medföra behov av ökad arbetskraft vid länsstyrelserna eller vägförvaltningarna.

De sakkunniga — vilka i sitt betänkande icke särskilt berört det i riksdagens skrivelse avsedda spörsmålet — ha i sitt förslag upptagit, att flerårsplan för bygdevägar eller ödebygdsvägar skall överlämnas till väg- och

vattenbyggnadsstyrelsen för yttrande, samt att — om styrelsen finner planen böra godtagas — denna skall av länsstyrelsen fastställas, men att — därest väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anser jämkningar i planen erforderliga — frågan skall hänskjutas till Kungl. Maj:ts prövning.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har anmärkt, att det förefölle obehörligt att införa olika fastställelseförfarande för olika slag av flerårsplaner. Då länsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle vara ense om beslutet för att någon av de båda myndigheterna skulle kunna fastställa flerårsplan, vore det sakligt sett likgiltigt, vilken av dem som meddelade fastställelsebeslutet. Emellertid förefölle det ur decentraliseringssynpunkt vara riktigast att låta den lokala myndigheten — länsstyrelsen — ombesörja de expedieringsåtgärder, som krävdes i samband med fastställelsen. Till följd härav syntes praktiska skäl tala för att även fastställelsebeslutet meddelades av länsstyrelsen beträffande samtliga flerårsplaner.

Länsstyrelsen har vidare erinrat om 1948 års riksdagsbeslut samt uttalat, att tillfället nu syntes vara lämpligt att låta den av riksdagen uttalade meningen få sitt uttryck i vägstadgan.

Under åberopande av vad sålunda anförts har länsstyrelsen ifrågasatt följande lydelse av reglerna i 10 § om fastställelse å flerårsplan.

Sedan flerårsplan upprättats, överlämnas planen till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för yttrande. I de delar styrelsen finner planen böra godtagas, skall den av länsstyrelsen fastställas. I övrigt hänskjutes frågan till Konungens prövning.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har framhållit, att överflyttandet till länsstyrelserna av fastställelsen å flerårsplaner för bygde- och ödebygdsvägar komme att medföra ett ökat totalt arbete. Enligt gällande ordning erfordrades nämligen — sedan länsstyrelsen upprättat sådan plan — endast väg- och vattenbyggnadsstyrelsens fastställande av planen, varemot enligt förslaget ett nytt led efter styrelsens granskning tillkomme, nämligen länsstyrelsens fastställelse. Vidare vore att märka, att i planer för bygdevägar inginge bl. a. tillfartsvägar till broar å dessa vägar. Då flerårsplaner för brobyggnader skulle fastställas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, talade nyssnämnda omständighet för att även flerårsplaner för bygdevägar fastställdes av styrelsen. På grund härav ansåge styrelsen sig icke böra tillstyrka förslaget, att flerårsplanerna för bygde- och ödebygdsvägar skulle fastställas av länsstyrelserna.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har i sitt remissyttrande anført, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen visserligen hade att bevaka vissa mera centralt betonade intressen även i fråga om bygde- och ödebygdsvägar. På grund av den ständiga kontakt, vilken upprätthölles mellan länens vägförvaltningar och styrelsen, borde emellertid sagda intressen kunna på tillfredsställande sätt tillgodoses även utan formligt yttrande från styrelsen. Endast under förutsättning att en dylik förenkling i ärendenas handläggning genomfördes, ansåge länsstyrelsen en decentralisering till länsstyrelsen av flerårsplaner för

bygde- och ödebygdevägar kunna förordas ur rationaliserings- och arbetsbesparingssynpunkt.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har uttalat, att den föreslagna decentraliseringen uppenbarligen vore av rent formell natur och enligt länsstyrelsens mening icke medförde ökade befogenheter för länsstyrelse eller förenkling av förfarandet i dess helhet. Ur länsstyrelsens synpunkt hade det varit önskvärt att nå fram till ökad decentralisation i fråga om de lokala myndigheternas reella befogenheter.

Länsstyrelsen i Gotlands län har hemställt, att — till förtydligande av vad de sakkunniga syntes ha avsett — åt hithörande bestämmelser måtte givas sådan formulering, att om väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansåge jämkningar i flerårsplanen erforderliga och enighet mellan styrelsen och länsstyrelsen ej kunde uppnås, länsstyrelsen hade att hänskjuta frågan till Kungl. Maj:ts prövning.

I övrigt har det icke anmälts någon erinran mot den av de sakkunniga föreslagna ordningen för fastställelse å flerårsplaner för bygde- och ödebygdevägar.

Departementschefen.

Såsom de sakkunniga antytt torde en ej obetydlig arbetsbesparing inom kommunikationsdepartementet stå att vinna, om uppgiften att fastställa flerårsplaner för huvudvägar överflyttas från Kungl. Maj:t till lägre myndighet. En sådan överflyttning synes ej behöva medföra någon olägenhet med hänsyn till avvägandet av riksintressena mot länsintressena, om åt Kungl. Maj:t förbehålles avgörandet i sådana fall, då enighet ej föreligger mellan de myndigheter — väg- och vattenbyggnadsstyrelsen resp. länsstyrelsen — vilka ha att bevaka de olika intressena. En överflyttning torde följaktligen böra ske.

Även när det gäller andra flerårsplaner synes avvägningen mellan de allmänna och de mera lokalt betonade intressena stundom erbjuda sådana vanskligheter, att man — vare sig man åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eller länsstyrelsen överlämnar uppgiften att fastställa flerårsplan — bör bibehålla nuvarande regel, att de båda myndigheterna skola vara ense och att vid meningsskiljaktighet dem emellan avgörandet tillkommer Kungl. Maj:t.

Följden av överflyttningen från Kungl. Maj:t av uppgiften att fastställa flerårsplaner för huvudvägar skulle — om man i övrigt ej gör någon ändring i nu gällande principer — väl bli, att man lade i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hand att fastställa samtliga flerårsplaner. Frågan har emellertid uppkommit, huruvida man icke bör gå ett steg vidare och antingen — såsom de sakkunniga förordat — åt länsstyrelsen överlämna att fastställa flerårsplaner för bygde- och ödebygdevägar eller ock — såsom länsstyrelsen i Västerbottens län ifrågasatt — helt överflytta på länsstyrelsen uppgiften att fastställa flerårsplaner. Denna fråga bör enligt min mening bedömas på följande sätt.

En ändring av innebörd, att beslut om fastställelse å flerårsplan formellt meddelas av länsstyrelse, förefaller knappast kunna medföra någon fördel ur arbetsbesparingssynpunkt. Snarare komme, såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen antytt, någon — om än oväsentlig — arbetsökning att bli följden, eftersom förslagshandlingarna måste översändas från styrelsen till länsstyrelsen, innan flerårsplanen kan fastställas. Rationaliseringssynpunkten torde sålunda knappast kunna åberopas som skäl för ändringen.

Det har av de sakkunniga antytts, att vid prövningen av flerårsplan det större inflytandet borde tillkomma väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i fråga om huvudvägar, broar och vägbeläggningar samt länsstyrelsen, när det gällde bygde- och ödebygdsvägar. En önskvärd markering härav skulle enligt de sakkunnigas mening vinnas, om man i enlighet med sakkunnigförslaget förlade fastställelsen av flerårsplan till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i förra fallet och till länsstyrelsen i senare fallet.

För min del anser jag det väsentliga i sammanhanget vara, att den förberedande undersökningen och upprättandet av flerårsplan tillkommer länsstyrelsen såsom mest insatt i de lokala förhållandena, att planen granskas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen såsom centralt organ och som bevakare av mera allmänna intressen, samt att båda myndigheterna skola vara ense om planen för att någondera av dem skall kunna fastställa densamma. En reglering efter dessa linjer synes giva full garanti för att såväl väg- och vattenbyggnadsstyrelsen som länsstyrelsen erhålla det inflytande på flerårsplans slutliga utformning, vilket bör tillkomma dem med hänsyn till de uppgifter de var för sig ha att fylla. För flerårsplanens gestaltning torde det däremot i stort sett sakna betydelse, om man åt den ena eller andra av de båda myndigheterna överlämnar det formella fastställandet av planen. Möjligen skulle ett sådant markerande, som de sakkunniga avsett, få en viss psykologisk verkan. Den reella innebörden torde emellertid bli föga väsentlig. Därtill kommer, att för flerårsplanerna överlag de allmänna och de lokala intressenas inbördes betydelse kan vara mycket växlande. Sålunda kan t. ex. i fråga om viss flerårsplan för huvudvägar göra sig gällande stora lokala intressen, under det att de allmänna intressena kunna vara starkt framträdande i fråga om en bygdevägsplan. En kategoriindelning av flerårsplanerna kan därför stundom bli ej fullt rättvisande.

Med hänsyn till vad nu anförts och till att det nuvarande systemet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen såsom fastställande myndighet synes giva nöjaktigt utrymme för ett smidigt och för vägväsendets utveckling tjänligt samarbete mellan styrelsen och länsstyrelserna, anser jag tillräckliga skäl ej föreligga att nu införa en ändring härutinnan. Uppgiften att fastställa flerårsplan torde följaktligen böra generellt tillkomma väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Vad härefter angår det i riksdagens skrivelse den 2 juli 1948, nr 425, avsedda spörsmålet, lär — såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uttalat — åt nuvarande stadgande i ämnet icke kunna givas annan tolkning, än att,

då styrelsen anser sig icke kunna i viss del godtaga av länsstyrelse upprättad flerårsplan, frågan om planens fastställande skall i hela sin omfattning tillkomma Kungl. Maj:t. Författningsändring torde följaktligen erfordras, om i enlighet med den i nyssnämnda riksdagsskrivelse gjorda framställningen förslag till fyraårsplaner för bygde- och ödebygdevägar skola — i de delar de godkänts av länsstyrelse samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — anses såsom fastställda, oavsett att planerna, på grund av meningsskiljaktighet i andra delar, hänskjutas till Kungl. Maj:ts prövning. För egen del ställer jag mig tveksam till lämpligheten av en författningsändring av angiven innebörd. Skälen för denna min inställning äro följande.

Jämlikt 8 § vägstadgan skola flerårsplanerna tjäna till ledning vid fördelningen av de medel, som beviljas för olika vägbyggnadsändamål. 9 § samma stadga föreskriver, att upprättande och fastställande av flerårsplan skall ske under hänsynstagande till vägbehoven i olika delar i riket och möjligheterna att tillgodose dessa inom ramen för de medel, vilka under den tid, varom fråga är, kunna påräknas för arbeten av det slag planen avser. Häri ligger, att flerårsplan för visst län skall avvägas även med hänsyn till att länet icke genom planen oskäligt gynnas på annat läns bekostnad. Granskningen av flerårsplan i detta hänseende tillkommer närmast väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Det har ansetts, att om styrelsen funne en av länsstyrelse upprättad flerårsplan kunna godtagas, häri låge en viss garanti för skäligen avvägning mellan de allmänna och de lokala intressena. Med hänsyn härtill och då en förnyad prövning av planen hos Kungl. Maj:t skulle innebära, att kommunikationsdepartementet finge sig ålagt ett tidsödande tekniskt detaljarbete, har det ansetts tillfyllest att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställer flerårsplan, då styrelsen och länsstyrelsen äro ense.

Annat är förhållandet, då meningsskiljaktighet kvarstår mellan de båda myndigheterna. Det kan då antagas, att konflikten mellan de allmänna och de lokala intressena är av mera djupgående natur. Med hänsyn härtill synes det naturligt, att prövningen av frågan om flerårsplanens fastställande i sådant fall förbehålles Kungl. Maj:t.

Man kan visserligen utgå från att Kungl. Maj:t vid sin prövning kommer att fästa det största avseende vid den enighet, som i fråga om olika detaljer av planen må råda mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt länsstyrelsen. Helt utesluten är dock icke den möjligheten, att Kungl. Maj:t konstaterar, att — på viss punkt, där de båda underordnade myndigheterna blivit ense — endera myndigheten gått den andra alltför långt till mötes.

Sålunda kan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen t. ex. ha godkänt påbörjande av så många vägföretag, vilka sträcka sig över den tid flerårsplanen omfattar, att vissa av dessa företags upptagande i planen kan ställa Kungl. Maj:t inför tvånget att framdeles för fortsättande av företagen bevilja anslag, vilka rätteligen bort avsättas för mera angelägna företag inom annat län. Så torde ha varit fallet med den flerårsplan, vars fastställande gav anledning till motionerna till 1948 års riksdag.

Vid granskning, varom här är fråga, kan vidare Kungl. Maj:t — med sin bättre utblick över vilka vägbyggnadsanslag som kunna påräknas — finna, att anslag, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen räknat med, när den låtit visst av länsstyrelsen föreslaget företag kvarstå i flerårsplanen, sannolikt icke kommer att stå till förfogande.

Även i andra hänseenden kan Kungl. Maj:t pröva jämkningar i flerårsplan erforderliga även i de delar, varom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och länsstyrelsen äro eniga. Så kan det exempelvis finnas befogat att i planen upptaga visst av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uteslutet företag i stället för ett av styrelsen godtaget företag. Dessutom kunna nya omständigheter ha tillkommit, vilka medföra förskjutningar i de olika företagens angelägenhetsordning.

I visst fall kan givetvis Kungl. Maj:t finna de lokala intressena böra tillgodoses i vidare mån än länsstyrelsen — i syfte att vinna enighet — ansett sig böra hävda.

Det kan för övrigt framhållas, att Kungl. Maj:ts avgörande — även om det beträffande viss detalj går länsstyrelsen emot — i övrigt kan ha sådan innebörd, att det tillgodoser även länsintressena på bättre sätt, än om Kungl. Maj:t varit bunden i fråga om de punkter, där de underordnade myndigheterna enats.

Det torde mycket sällan inträffa, att Kungl. Maj:t anser sig böra ändra flerårsplan i de delar, varom enighet råder mellan de underordnade myndigheterna. Sålunda lærer det i 1948 års riksdagsskrivelse åberopade fallet vara det enda, som underställts Kungl. Maj:ts prövning på grund av meningskiljaktighet mellan nyssnämnda myndigheter. Såsom i det föregående antytts, synas dock situationer kunna tänkas, då det ur såväl allmän som lokal synpunkt är till gagn, att Kungl. Maj:t kan pröva hänskjuten flerårsplan i hela dess omfattning och sålunda även i de delar, där meningsskiljaktighet ej råder mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt länsstyrelsen.

Med hänsyn till vad nu sagts har jag funnit mig icke böra föreslå någon författningsändring i förevarande hänseende.

Åt förevarande paragraf torde givas sådan innebörd, att det överlämnas åt länsstyrelse att upprätta samtliga flerårsplaner och att insända dessa till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för prövning, att insänd plan skall av styrelsen fastställas, om styrelsen finner planen böra godtagas, samt att, om jämkningar i planen anses erforderliga, frågan skall hänskjutas till Kungl. Maj:ts prövning. Härvid förutsättes, att vid meningsskiljaktighet mellan de båda underordnade myndigheterna dessa söka sammanjämka sina ståndpunkter, och att frågan hänskjutes till Kungl. Maj:t först vid bestående skiljaktighet.

11 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 §. Då väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skall vara fastställande myndighet i fråga om samtliga flerårsplaner, erfordras ingen ändring av paragrafens lydelse.

12 §.

Paragrafen motsvarar nuvarande 13 § första och andra styckena.

Jämlikt 13 § första stycket skall fastställd flerårsplan i huvudsak följas vid vägarbetenas bedrivande. Detta innebär en rätt för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att ensam besluta om smärre jämkningar i planen.

Däremot får enligt samma paragrafs andra stycke väsentlig avvikelse endast ske i viss föreskriven ordning, i huvudsak överensstämmande med ordningen vid planens fastställelse. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelar sålunda, efter hörande av länsvägnämnden och länsstyrelsen, beslut om sådan avvikelse från flerårsplan, som fastställts av styrelsen, såvida icke meningskiljaktighet råder mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och länsstyrelsen, då frågan hänskjutes till Kungl. Maj:ts prövning. Kungl. Maj:t meddelar jämväl beslut om avvikelse från flerårsplan, som fastställts av Kungl. Maj:t.

Till väsentlig avvikelse hänföres ändring i ordningen för företagets utförande, utbyte av företag i planen och därmed jämförliga avvikelser. Smärre jämkningar kunna företagas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ensam. Som exempel på sådan jämkning kan nämnas, att enligt planen två nya företag skola påbörjas samma år men anslagen bli mindre än beräknat, så att det — till vinnande av mera rationell disposition av arbetskraft och maskiner — blir ändamålsenligt att använda medlen endast för det i planen först upptagna företaget.

1947 års sakkunniga ha i ämnet gjort följande uttalande.

Bestämmelserna rörande förfarandet vid avvikelse från fastställd flerårsplan äro utformade med tanke på att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen såsom tekniskt verk icke bör äga vidtagna mera väsentlig avvikelse annat än efter hörande av lokala myndigheter och endast i samförstånd med vederbörande länsstyrelse.

Här uppstår emellertid även ett decentraliseringsfrågor. Det kan nämligen i vissa fall vara lämpligt, att lokala myndigheter äga att bestämma om påbörjande av företagen i annan ordningsföljd än den i vilken de upptagits i den fastställda flerårsplanen. Av en eller annan anledning kunna hinder uppstå för igångsättande av ett företag i flerårsplanen, medan ett i planen längre ner upptaget företag kan påbörjas omedelbart. Sådana hinder kunna exempelvis vara stadsplane- eller byggnadsplanefrågor, som ej kunnat lösas inom beräknad tid. Vidare kan det förekomma, att på en viss ort särskilda svårigheter föreligga att disponera arbetskraft för planerad vägbyggnad.

Om medel finnas tillgängliga synes det angeläget att desamma utnyttjas genom att företag i planen, beträffande vilket dylikt hinder icke föreligger, påbörjas även om företag, som stå högre upp i planen, icke kunna igångsättas. I huvudsak blir därvid fråga om omkastning i ordningsföljden mellan företag, vilka i planen stå intill varandra. En dylik ändring i ordningsföljden för företagens påbörjande behöver icke medföra omkastning av ordningsföljden för företagens färdigställande.

Med hänsyn till att vägbyggnadsbehoven äro så stora att i regel icke någon avsevärd skillnad i angelägenhetshänseende föreligger mellan de olika företagen i en flerårsplan synes ändring av ordningsföljden mellan företagen i flerårsplanen böra betraktas som en åtgärd, vilken icke behöver centralt prövas av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. I varje fall behöver dylik prövning icke förekomma, då ändringen endast berör företag, som enligt planen skola påbörjas före nästkommande förnyelse av planen. Vidare blir ändringen

därvid närmast att betrakta som en arbetsteknisk fråga, vilken bör avgöras av vägförvaltningen. Det bör dock åligga vägförvaltningen att före ändring inhämta länsvägnämndens yttrande samt att företaga ändring endast i samförstånd med länsstyrelsen.

Utifrån dessa öfverväganden föreslår utredningen, att, därest hinder föreligger att påbörja visst i flerårsplan upptaget företag, vägförvaltning medges befogenhet att efter länsvägnämndens hörande och i samråd med länsstyrelsen i stället påbörja annat i flerårsplanen upptaget företag, vilket avsetts att påbörjas innan flerårsplanerna skola förnyas. Anmälan härom bör omedelbart göras till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Därvid förutsättes, att erforderliga medel av det anslag, som avsetts för företagen i planen, stå till vägförvaltningens förfogande ävensom att vägförvaltningen haft erforderligt samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen rörande disposition av övriga förnödenheter för arbetets utförande såsom maskiner m. m.

Dylik, av särskilda förhållanden föranledd omkastning av ordningsföljden för företagens påbörjande bör kunna företagas utan formell ändring av den fastställda flerårsplanen och bör sålunda icke anses innebära ett eftersättande av 13 § vägstadgan.

I enlighet med vad sålunda anförts ha de sakkunniga icke föreslagit andra ändringar i paragrafen än sådana, som direkt betingats av den i sakkunnigförslaget upptagna decentraliseringen av fastställandet av flerårsplaner till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen resp. länsstyrelse.

Länsstyrelsen i Värmlands län har anmält annan mening än de sakkunniga och sålunda funnit det mindre lämpligt att låta vägförvaltningen bestämma om jämkning av ordningsföljden mellan företagens påbörjan. En dylik jämkning skulle nämligen med all sannolikhet väcka irritation bland befolkningen i den bygd, som närmast berördes av det eftersatta företaget. Jämkningsen borde i stället företagas av länsstyrelsen med vägdirektören som föredragande.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har förklarat sig biträda de i sakkunnigförslaget framlagda synpunkterna men uttalat tvekan, huruvida de av de sakkunniga angivna förutsättningarna för vägförvaltningens ifrågasatta befogenhet förefunnes. För klarhetens vinnande borde därför sagda befogenhet komma till uttryck genom en författningsändring.

I övrigt har de sakkunnigas förslag lämnats utan erinran i remissyttrandena.

Departementschefen.

At stadgandena i 13 § andra stycket läser ej böra givas en mera vidsträckt innebörd än som följer av bestämmelsen i paragrafens första stycke. Sålunda kunna de enligt min mening icke anses äga tillämpning på andra avvikelser än sådana, som falla utanför ramen för vad som innefattas under begreppet »följande i huvudsak» av flerårsplanen. Jag kan därför ansluta mig till den av de sakkunniga uttalade meningen.

I praxis läser 13 § tillämpas i enlighet med vad nu angivits utan att några olägenheter därvid försports. Något behov av författningsändring till klargörande av stadgandets innebörd torde därför knappast föreligga. Ett införande av detaljerade regler kan för övrigt befaras medföra en viss stelhet i tillämpningen utan att motsvarande fördelar vinnas.

På de anförda grunderna har jag funnit de nu i 13 § första och andra

styckena upptagna stadgandena kunna bibehållas med allenast den jämkning, som följer av de föreslagna bestämmelserna i 10 §.

13 §.

Ät paragrafen, som motsvarar nuvarande 13 § tredje stycket, har givits den lydelse, som föranledes av de under 12 § upptagna nya bestämmelserna.

14 §.

Enligt de föreslagna stadgandena i 8 § skola flerårsplaner upprättas jämväl för byggande av broar samt för vägbeläggningar. På grund härav utgå de i 14 § nu upptagna bestämmelserna om bro- och beläggningsarbeten. Såsom de sakkunniga föreslagit torde dock 14 § böra bibehållas och allmänt avse företag, som ej upptagits i flerårsplan.

Om upprättande av arbetsplaner.

20 §.

Enligt sin gällande lydelse innehåller paragrafen bl. a. vissa bestämmelser om skyldighet för länsstyrelse att om upprättad arbetsplan underrätta berörda myndigheter. Bland dessa bestämmelser ingick ursprungligen en föreskrift, att om vägföretag kunde antagas bli av betydelse för närliggande stads eller annat samhälles kommunikationsförhållanden, staden eller samhället skulle underrättas om arbetsplanen. I samband med genomförande av 1947 års byggnadslagstiftning borttogs föreskriften i fråga. Då emellertid behov av föreskriften synes föreligga, har densamma återinförts i departementets förslag.

Kungörelsen bör träda i kraft samtidigt med de föreslagna ändringarna i väglagen eller den 1 januari 1952.

Förslaget till ändring av 10 kap. 67 § vattenlagen.

I denna del vill jag hänvisa till framställningen under 32 § väglagen.

Lydelsen av de författningsförslag, för vilka nu redogjorts, framgår av bilaga till detta protokoll.¹

Föredraganden hemställer, att för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet måtte genom utdrag av protokollet inhämtas lagrådets utlåtande över förslagen till

1) lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar; samt

2) lag om ändrad lydelse av 10 kap. 67 § vattenlagen.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Dagmar Bruno.

¹ Förslagen, vilka — fränsett de i protokollet för den 25 januari 1952 anmärkta jämkningarna — äro likalydande med motsvarande vid propositionen fogade förslag — ha uteslutits.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
8 juni 1951.*

Närvarande:

justitieråden EKBERG,
STRANDBERG,
LJUNGGREN,
regeringsrådet BJÖRKHOLM.

Enligt lagrådet den 3 april 1951 tillhandakommet utdrag av protokoll över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 9 mars 1951, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar; samt
- 2) lag om ändrad lydelse av 10 kap. 67 § vattenlagen.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren G. Fredrikson.

Lagrådet yttrade:

**Förslaget till lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943
(nr 431) om allmänna vägar.**

Beträffande ingressen hänvisar lagrådet till vad som anföres under 40 §.

15 §.

Enligt andra stycket i detta lagrum sådant det nu lyder är beslut om fastställelse av arbetsplan förfallet, där ej inom tre år från utgången av det år, under vilket beslutet vann laga kraft, vägens sträckning blivit genom renstakning eller eljest tydligt utmärkt å marken och vägarbetet påbörjats. Den nämnda tiden av tre år föreslås nu förlängd till fem år.

Vid väglagens tillkomst anfördes som skäl för att fastställd arbetsplan borde förlora sin giltighet, om den ej komme till utförande inom viss kortare tid, dels att vid dröjsmål med utförande av vägföretag förhållandena ofta kunde förändra sig så, att den fastställda sträckningen icke längre vore den lämpligaste, dels ock att en sådan begränsning av giltighetstiden betingades även av de rättsverkningar i olika hänseenden, som fastställelsebeslutet medförde.

De sakkunniga, vilkas förslag ligger till grund för det till lagrådet nu remitterade förslaget till ändringar i väglagen, hade icke ifrågasatt någon förläng-

ning av giltighetstiden för fastställelsebeslut, och de myndigheter m. fl. som hörts över sakkunnigförslaget ha därför i allmänhet icke uttalat sig i frågan. Denna har under remissbehandlingen väckts av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt länsstyrelsen i Södermanlands län. Härvid synas de rättsverkningar, som ett fastställelsebeslut medför för vederbörande jordägare, icke ha berörts. Lagrådet vill emellertid i detta sammanhang framhålla betydelsen av att jämlikt 34 § ett sådant beslut, så länge det är gällande, för med sig förbud mot uppförande av byggnad utmed den fastställda vägen. Med hänsyn till denna betydelsefulla inskränkning i jordägarens dispositionsrätt över marken och särskilt i betraktande av att någon ersättning ej utgår för den skada, som därav må följa, kan lagrådet icke underlåta att giva uttryck åt betänksamhet i anledning av förslaget om fem års giltighetstid. Visserligen förhåller det sig redan enligt gällande lag så, att giltighetstiden i särskilt fall kan förlängas genom beslut av Konungen, men villkoret härför är, att synnerliga skäl föreligga. Lagen utgår alltså från att beslut om förlängning skall förekomma endast i undantagsfall. En praxis, enligt vilken förlängning i regel medgives, synes icke stå i god överensstämmelse med lagen.

36 §.

Väghållare beredes enligt det föreslagna andra stycket möjlighet att få utmed väg befintlig anordning, som är hinderlig för vägens underhåll, bortskaffad, även om överenskommelse med anordningens ägare icke kan träffas. Vägsynenämnden kan nämligen för sådant fall besluta, att erforderliga åtgärder må vidtagas av väghållaren. Denne blir dock skyldig att ersätta i anledning av beslutet uppkommande skada, även ringa sådan, med belopp som nämnden bestämmer. Av remissprotokollet framgår, att behov av ett stadgande med nämnda innehåll föreligger närmast med avseende å vägar, där själva vägbanan upptager hela vägområdet.

För att råda bot på de olägenheter, som här avsedda anordningar förorsaka väghållaren, skulle det kunna synas ligga närmast till hands att utsträcka det i 33 § stadgade förbudet mot anordningar, som innebära fara för trafiksäkerheten, att gälla även förekomsten utmed väg inom visst avstånd från vägbansans mitt av anordningar hinderliga för vägens underhåll. Vad angår redan befintliga anordningar finge väl i så fall meddelas särskilda övergångsbestämmelser (jfr 76 §). Motsvarande föreskrifter rörande anordningar vådliga för trafiksäkerheten äro emellertid så till vida strängare än de nu föreslagna att, såsom framgår av 33 a §, rätten till skadeersättning är starkt begränsad. Då det intresse, som med förevarande stadgande skall tillgodoses, dock icke äger samma allmänna vikt som intresset av största möjliga trafiksäkerhet, synas likväl skäl kunna åberopas för att, såsom fallet blir om förslaget genomföres, de båda i övrigt likartade frågorna lösas på skilda sätt.

Vad slutligen angår själva avfattningen av ifrågavarande bestämmelser är att märka, att i första stycket, vartill hänvisas, såsom förutsättning angives att överenskommelse med *fastighetens* ägare icke kan träffas. För undvikande

av möjligt missförstånd, att väghållaren även i de nu avsedda fallen alltid skall söka komma till uppgörelse med fastighetens ägare, torde i andra stycket böra utsägas, att detta stadgandes tillämpning förutsätter att överenskommelse icke kan träffas med *anordningens* ägare.

40 §.

Jämlikt förevarande paragraf skall, om någon vill inom område för väg framdraga elektrisk ledning, ledning för vatten eller annan därmed jämförlig ledning, han innan arbetet påbörjas därom göra ansökan hos väghållaren. Innebörden av detta stadgande är, såsom framhållits i utredningens betänkande (s. 141), att väghållaren skall äga att lämna medgivande till sådant arbete. Att märka är att, på sätt jämväl antydes i nämnda betänkande, väghållarens medgivande har olika karaktär i skilda fall. Understundom erfordras för ledningsarbete i väg särskilt tillstånd av annan än väghållaren; sådant tillstånd kan meddelas genom koncession, dom i vattenmål eller syneförrättning. Därest tillstånd som nu sagts är behöfligt, har väghållaren att tillse, att sådant tillstånd lämnats; föreligger ej tillstånd, skall väghållaren hänvisa vederbörande att i föreskriven ordning göra ansökan därom. Om däremot tillstånd lämnats, kan väghållaren icke vägra sökanden att framdraga ledningen utan har allenast att beträffande arbetets bedrivande och vad därmed sammanhänger meddela sådana föreskrifter, som kunna erfordras med hänsyn till samfärdseln och väghållningen. Därest åter fråga är om ledning, för vars framdragande särskilt tillstånd icke erfordras, har väghållaren att pröva, huruvida medgivande till arbetet bör lämnas, samt, om arbetet medgives, utfärda sådana närmare föreskrifter som nyss nämnts. Med hänsyn till stadgandets nu angivna innebörd synes lämpligt, att första punkten i paragrafen formuleras såsom ett förbud mot att inom område för väg framdraga ledning utan väghållarens medgivande och att i andra punkten stadgas, att väghållaren skall pröva, huruvida arbetet må utföras, därest ej dylik prövning lagligen skall ske i annan ordning, samt meddela de föreskrifter beträffande arbetets bedrivande och rätten till upplag eller annan anordning, vilka utöver vad därom kan vara särskilt bestämt erfordras med hänsyn till samfärdseln och väghållningen. Ett ytterligare skäl att välja en avfattning sådan som nu förordats är, att därigenom straffbestämelsen i 61 § utan vidare blir tillämplig beträffande den som framdrager ledning utan väghållarens medgivande.

Därest förbud mot framdragande av ledning icke iakttages, synes möjlighet böra finnas att i handräckningsväg vinna rättelse. Det tillägg till lagen, som för detta ändamål erfordras, kan enklast göras genom att i 63 § andra stycket införas en hänvisning även till 40 §. I så fall erfordras jämkning jämväl i förslaget's ingress.

I sista punkten av nu ifrågavarande paragraf föreskrives, att vad däri är stadgat gäller jämväl beträffande arbete å redan framdragen ledning. Enligt bestämmelsens ordalydelse skulle medgivande från väghållaren alltid behöva inhämtas, hur obetydligt arbetet än vore och även om stor skyndsamhet vore

av nöden, t. ex. beträffande reparation av skadad telefon- eller telegrafledning. Detta synes ofta kunna medföra onödig omgång och understundom knappast vara praktiskt genomförbart. Med hänsyn härtill bör enligt lagrådets mening bestämmelsen inskränkas till att avse allenast fall då arbetet kan antagas medföra olägenhet för samfärdseln eller väghållningen.

41—44 §§.

I 41 § finnas upptagna allmänna bestämmelser om organisationen av de arbetslag, som skola ha till uppgift att vid svåra snöfall biträda med vinterväghållningen. Det synes vara att förorda, att dessa allmänna bestämmelser fullständigas med ett stadgande — lämpligen såsom ett tredje stycke i paragrafen — att för varje arbetslag skall finnas en fogde jämte en ersättare att vid förfall för fogden tjänstgöra i dennes ställe. Ett sådant tillägg till 41 § motiveras även därav, att bestämmelser om fogde och ersättare för honom helst böra ha upptagits i lagen före den i 43 § tredje stycket andra punkten intagna föreskriften att meddelande om vilka personer, som uttagits till arbetslag, skall tillställas bland andra fogden och hans ersättare. Därest 41 § ändras på sätt lagrådet ovan förordat, bör den föreslagna bestämmelsen i 44 § fjärde stycket att ersättaren skall vara pliktig att vid förfall för fogden tjänstgöra i dennes ställe utgå.

55 §.

Det nya andra stycket innehåller, att ordförande, ledamöter och suppleanter i vägsynenämnd skola utses under januari eller februari månad året näst efter det, varunder val av ledamöter i vägnämnd ägt rum, för en tid av fyra år, räknat »från» den 1 mars det år, förordnandet eller valet skedde. Stadgandet har avfattats i full överensstämmelse med vad som enligt 22 § lagen den 30 juni 1943 om vägnämnder och länsvägnämnder är föreskrivet i fråga om utseende av ledamöter och suppleanter i länsvägnämnd. Enligt den ordalydelse, som det föreslagna stadgandet erhållit, kommer emellertid tjänstgöringsperioden för den nytillträdande vägsynenämnden att börja först den 2 mars det år nämnden utses. Detta kan emellertid icke antagas vara förslaget mening, utan är det, såsom framgår av sista stycket i övergångsbestämmelserna, tydligen avsett, att tjänstgöringsperioden skall räknas »från och med» den 1 mars. Lagrådet hemställer om förtydligande av lagtexten i berörda hänseende.

61 §.

I denna paragraf meddelas bland annat straffbestämmelse för det fall att fogde för arbetslag eller ersättare för fogde eftersätter vad honom åligger. Emellertid är att märka, att ersättaren icke i denna sin egenskap tillagts några arbetsuppgifter, utan hans åliggande inskränker sig till att tjänstgöra i fogdens ställe, då denne är hindrad. Om ersättare, som blivit underrättad om hinder för fogden, eftersätter vad honom i sådant fall åligger såsom tjänstförrättande fogde, blir straffbestämmelsen för fogde utan vidare tillämplig på

honom. Det särskilda stadgandet om straff för försumlig ersättare torde därför såsom onödigt böra utgå.

Övergångsbestämmelserna.

Dessa bestämmelser synas böra jämkas med anledning därav, att lagändringarna icke torde komma att träda i kraft den 1 januari 1952.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 10 kap. 67 § vattenlagen.

Under hänvisning till vad lagrådet yttrat vid 40 § förslaget till lag angående ändring i lagen om allmänna vägar hemställer lagrådet om sådan jämkning i avfattningen av nu ifrågavarande paragraf, att den kommer att innehålla föreskrift därom att, innan arbete varom i paragrafen är fråga påbörjas, medgivande som avses i 40 § lagen om allmänna vägar skall inhämtas.

Ur protokollet:

Bengt Larson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 januari 1952.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, finans- och civildepartementen anmäler statsrådet Hjalmar Nilson lagrådets den 8 juni 1951 avgivna utlåtande över de den 9 mars 1951 till lagrådet remitterade förslagen till

a) lag angående ändring i lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar; samt

b) lag om ändrad lydelse av 10 kap. 67 § vattenlagen.

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande anför föredraganden följande.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om allmänna vägar.

Beträffande ingressen hänvisas till vad som anföres i anslutning till 40 §.

15 §.

Lagrådet har anmält viss betänksamhet i anledning av förslaget om ökning från tre till fem år av giltighetstiden för beslut om fastställelse av arbetsplan. Därvid har lagrådet bl. a. berört de rättsverkningar, som ett fastställelsebeslut medför gentemot jordägaren. Särskilt har framhållits betydelsen av att jämlikt 34 § ett sådant beslut under sin giltighetstid innefattar förbud mot att uppföra byggnad utmed den fastställda vägen.

För väg- och vattenbyggnadsstyrelsen torde en utsträckning av fastställelsebeslutets giltighetstid till fem år innefatta ej obetydliga fördelar. Till en del bestå dessa i att det skulle bli påtagligt lättare att hålla investeringsplan. Jag vill här hänvisa till vad styrelsen anført.

Härtill kommer en annan omständighet. För genomförandet av en flerårsplan är det av vikt, att fastställda arbetsplaner finnas åtminstone för de arbeten, som avses skola påbörjas under de första av flerårsplanen omfattade åren. Emellertid har man vid fastställandet av arbetsplan att räkna med att fastställelsebeslutet kan överklagas. Anföras besvär, kan prövningen av dessa taga avsevärd tid i anspråk på grund av de omfattande utredningar, vilka

stundom erfordras. Bifallas besvären, så att det ifrågavarande företaget bortfaller ur flerårsplanen, kan det bli svårt att få fram arbetsplan till annat företag i det bortfallnas ställe. Härigenom kan flerårsplanens kontinuerliga genomförande äventyras. Det föreligger därför ett intresse av att fastställelsebeslutet meddelas så tidigt, att även i fall av besvär lagakraftvunnet fastställelsebeslut kan beräknas föreligga, då företaget enligt flerårsplanen skall börja verkställas. Detta intresse tillgodoses genom en ökning av giltighetstiden för sådant beslut.

Även den praktiska erfarenheten synes visa, att det för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreligger ett påtagligt behov av längre giltighetstid än tre år. Förlängning jämlikt 15 § andra stycket sista punkten har nämligen befunnits nödvändig i en omfattning, som knappast torde ha förutsetts vid stadgandets tillkomst.

Vad åter angår de av lagrådet befarade menliga verkningarna för jordägaren synes följande böra beaktas. En arbetsplan, som fastställts enligt nu gällande väglag, kommer normalt också till utförande. Jordägaren torde därför redan i och med fastställelsen inställa sig på att han för framtiden är avskuren från möjligheten att bygga utmed vägen, oavsett om i lagen tiden för fastställelsebeslutets giltighet utsättes till tre år eller längre tid. Förlängning av giltighetstiden förefaller därför i realiteten knappast behöva medföra men av någon betydelse för jordägaren.

På grund härav och då en giltighetstid av fem år synes i och för sig skälig, torde den i det remitterade förslaget upptagna ändringen böra genomföras.

36 §.

I enlighet med lagrådets hemställan torde i paragrafens andra stycke böra utsägas, att stadgandets tillämpning förutsätter, att överenskommelse ej kan träffas med ägaren av hinderlig anordning invid väg.

40 §.

Stadgandet hade i det remitterade förslaget följande lydelse.

Vill någon inom område för väg framdraga elektrisk ledning, ledning för vatten eller annan därmed jämförlig ledning, skall han, innan arbetet påbörjas, därom göra ansökan hos väghållaren. För arbetets bedrivande och rätten att hava upplag eller annan anordning å vägen skola, utöver vad där om kan vara särskilt bestämt, gälla de föreskrifter, som med hänsyn till samfärdseln och väghållningen meddelas av väghållaren. Vad här stadgats gäller jämväl beträffande arbete å redan framdragen ledning.

Lagrådet har på anförda skäl ansett lämpligt, att första punkten i paragrafen formulerades såsom ett förbud mot att inom område för väg framdraga ledning utan väghållarens medgivande. I andra punkten borde stadgas, att väghållaren skulle pröva, huruvida arbetet finge utföras, därest ej dylik prövning lagligen skulle ske i annan ordning, samt meddela de föreskrifter beträffande arbetets bedrivande och rätten till upplag eller annan

anordning, vilka utöver vad därom kunde vara särskilt bestämt erfordrades med hänsyn till samfärdseln och väghållningen.

Lagrådet har vidare uttalat, att om förbud mot framdragande av ledning icke iakttoges, det borde finnas möjlighet att i handräckningsväg vinna rättelse. Det tillägg till lagen, som för detta ändamål behövdes, kunde enklast göras genom att i 63 § andra stycket infördes en hänvisning även till 40 §. I så fall påkallades jämkning jämväl i förslaget's ingress.

Slutligen har lagrådet anfört, att bestämmelsen i 40 § sista punkten borde inskränkas till att avse allenast fall, då arbetet kunde antagas medföra olägenhet för samfärdseln eller väghållningen. Kravet på medgivande från väghållaren, hur obetydligt arbetet än vore, och även om stor skyndsamhet vore av nöden — t. ex. beträffande reparation av skadad telefon- eller telegrafledning — kunde nämligen medföra onödig omgång och vore understundom knappast praktiskt genomförbart.

Vad lagrådet förordat torde i huvudsak böra iakttagas.

Undantag synes mig dock påkallat i fråga om 40 § sista punkten. Mina skäl härför äro följande.

I de allra flesta fall kan arbete på väg antagas medföra olägenheter för samfärdseln eller väghållningen. Ledningsägaren kan ej alltid anses äga tillräckliga förutsättningar att tillförlitligt bedöma frågan, om olägenhet kan förväntas eller ej. Med hänsyn till den allmänna samfärdselns krav förefaller det därför ej fullt tillfredsställande att åt honom överlämna avgörandet av denna fråga, när det gäller arbete på redan framdragen ledning. Även här torde sålunda prövningen böra tillkomma väghållaren.

Uppenbarligen får reparation av skada, som kräver omedelbara åtgärder, icke fördröjas på grund av att väghållarens tillstånd måste inhämtas. Emellertid torde det knappast finnas någon risk för nämnvärt dröjsmål av denna anledning. Tillståndet kan i brådskande fall nämligen inhämtas på mycket enkelt sätt, såsom genom samråd med vederbörande vägmästare. Detta förutsattes i de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt telegrafstyrelsen utfärdade gemensamma anvisningarna för framdragande av telegraf-, telefon- och andra svagströmsledningar inom område för allmän väg, som hålles av kronan. Tillvägagångssättet, som visat sig slå väl ut även i brådskande lägen — som t. ex. vid ras på grund av snöfall — torde med fördel kunna tillämpas även när det gäller enskilda.

På grund av vad nu sagts synes väghållarens medgivande utan undantag böra inhämtas, även då det är fråga om arbete å redan framdragen ledning.

41—44 §§.

I det remitterade förslaget hade upptagits i 41 § allmänna bestämmelser om organisationen av de arbetslag, som skola ha till uppgift att vid svåra snöfall biträda med vinterväghållningen, samt i 44 § såsom fjärde stycke stadgande om att ersättare skulle vara pliktig att vid förfall för fogden tjänstgöra i dennes ställe.

Lagrådet har förordat, att 41 § måtte fullständigas med ett stadgande — lämpligen såsom ett tredje stycke i paragrafen — att för varje arbetslag skulle finnas en fogde jämte en ersättare att vid förfall för fogden tjänstgöra i dennes ställe. Vid sådan ändring av 41 § borde 44 § fjärde stycket utgå.

Vad lagrådet sålunda anfört finner jag mig böra biträda.

55 §.

I enlighet med lagrådets hemställan torde lagtexten böra förtydligas så, att tjänstgöringsperioden för ordförande, ledamöter och suppleanter i vägsynenämnd skall räknas »från och med» och icke -- såsom i departementsförslaget angivits — »från» den 1 mars.

61 §.

Under denna paragraf meddelades i det remitterade förslaget bland annat straffbestämmelse för det fall att fogde för arbetslag eller ersättare för honom eftersätter vad honom åligger. På de av lagrådet anförda skälen synes emellertid det särskilda stadgandet om straff för ersättare såsom obehövt kunna utgå.

63 §.

I fråga om denna paragraf hänvisar jag till framställningen rörande 40 §.

Övergångsbestämmelserna.

I departementsförslaget angavs tiden för ikraftträdandet till den 1 januari 1952. Tiden synes nu böra bestämmas till den 1 januari 1953. Detta föranleder viss jämkning av övergångsbestämmelserna.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 10 kap. 67 § vattenlagen.

Under denna paragraf upptog departementsförslaget stadgande om att före påbörjande av arbete, vilket gällde anordnande eller ändrande av vattenavlopp genom allmän väg och vars utförande ålåg annan än vägens ägare, ansökan, som avsåges i 40 § lagen om allmänna vägar, skulle ingivas till väghållaren.

I anslutning till ändringarna i sistberörda lagrum torde i enlighet med lagrådets hemställan 10 kap. 67 § vattenlagen böra så jämkas, att paragrafen kommer att innehålla föreskrift därom, att innan arbete av här ifrågakvarande slag påbörjas, skall inhämtas medgivande, som avses i förutnämnda 40 §.

Tiden för ikraftträdandet, vilken i departementsförslaget angavs till den 1 januari 1952, synes böra bestämmas till samma dag 1953.

De författningsändringar, som upptagits i övriga vid remissprotokollet fogade förslag, torde likaledes böra träda i kraft ett år senare än i resp. förslag angivits.

Vad särskilt angår förslaget om ändrad lydelse av 19 § vägnämndslagen kan måhända — med hänsyn till penningvärdets fall — ifrågasättas en höjning av det nu med 18 kronor utgående dagarvodet till ledamot av vägnämnd. Frågan om sådan höjning torde emellertid kunna upptagas till prövning i annat sammanhang.

De vid remissprotokollet fogade författningsförslagen ha jämkats i enlighet med vad jag i det föregående anfört. Vissa formella jämkningar ha därjämte företagits.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition

dels föreslå riksdagen att antaga

- 1) det under a) upptagna lagförslaget och
 - 2) förslaget till lag om ändrad lydelse av 19 § lagen den 30 juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och länsvägnämnder;
dels anhålla om riksdagens yttrande över förslaget till
 - 3) kungörelse om ändring i stadgan den 30 juni 1943 (nr 437) angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadgan);
dels ock föreslå riksdagen att antaga
 - 4) det under b) upptagna lagförslaget;
- samtliga förslag i deras enligt det anförda jämkade lydelse.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bengt O. Rickard.